

»Novi list« izhaja vsak četrtek zjutraj. — Uredništvo in uprava sta v Gorici via Mameli 5; telefon št. 308. — Poduredništvo in podružnica uprave v Trstu via Valdirivo 19/III; telefon št. 3908. — Uradne ure vsak delavnik od 9. do 12. ure.

Novi list

Naročnina za celo leto 15 L. za pol leta 8 L. Za inozemstvo 30 L. — Trgovski oglasi po 1.— L., osmrtnice, poroke, poslana, oglasi denarnih zavodov itd. po 1.50 L. za 1 mm stolpcu. — Mali oglasi po 50 stot. za besedo, najmanj 5 lir

NOVI LIST

1929 C 134/1929

STEV. 39.

V GORICI, ČETRTEK 19. DECEMBRA 1929.

LETO I.

Tedenski koledarček.

20. decembra, petek: K v a t r e. Evgenij in Makarij, mučenca; Kristjan. — 21., sobota: K v a t r e. Tomaž, apostol. — 22., nedelja: 4. adventna nedelja. Demetriji in Honorat, mučenca. — 23., ponedeljek: Viktorija (Zmagoslavca), devica, mučenica. — 24., torek: Adam in Eva; Tarzila; Irmina. — 25., sreda: božič. Rojstvo Gospodovo. — 26., četrtek: Štefan, prvi mučenec. (Nezapovedan praznik.)

V ponedeljek dne 23. decembra je zadnji krajec; dež.

Novice.

Važen zakon.

V ponedeljek 16. decembra je Uradni list priobčil zakon o Velikem fašistovskem svetu in o organizaciji fašistovske stranke. Veliki fašistovski svet, ki je bil nekdanj nekak izvršilni odbor fašizma, je postal pred letom državna ustanova z važnimi pravicami. Dobil je tudi pravico, da pripravlja zakonske načrte in določi za slučaj smrti načelniku vlade naslednika. V novem zakonu se je samo število njegovih članov zmanjšalo in sploh članstvo preuredilo. Največjega pomena pa je postava od 16. decembra zato, ker proglašaja sedaj tudi fašistovsko stranko kot tako za državno napravo. Pravila stranke se bodo v bodoče potrjevala s kraljevim odlokom, ravno tako bo na predlog Mussolinijev s kraljevim odlokom imenovan glavni tajnik stranke. Člani osrednjega odbora in deželni tajniki fašistovske stranke bodo odslej nastavljeni z vladnim odlokom in bodo postali tako državni organi. Stranka bo kakor ostale državne naprave pod vstvom vlade. Prefekt bo kot najvišji uradnik v pokrajini nadzoroval delo in gibanje stranke.

Kraljevičeva svatba.

Vsa država, zlasti pa prestolica, se marljivo pripravlja na 6. januarja. Rim bo blestel v morju lučic. 4 kralji, 60 raznih princev in princezinj se bo pripejalo na svatbo. Poročne obrede bo izvršil papežev poseben odposlanik turinski kardinal Gamba. Po poroki bo svečani kraljevi sprevoz šel pomoliti na grob sv. Petra in na obisk k papežu. 7., 8. in 9. bodo razni dvorani sprejeli in svečanosti. Zaključilo se pa bo kraljevičovo ženitovanje s slavnostno opero v kraljevem gledališču.

Vojni dolgovi.

Uradno poročajo iz Rima, da je Italija plačala do danes v inozemstvu na račun vojnih dolgov 2 milijardi in 120 milijonov lir, in sicer je dobila Anglija 1 milijardo, 699 milijonov,

Amerika pa 421 milijonov lir. Te zneske krije Italija z vojno odškodnino, ki jo dobiva od Nemčije.

Nov predsednik.

V Švici voli zakonodajna skupščina vsako leto novega predsednika republike. Te dni je bil za l. 1930. izvoljen za predsednika poslanec Musy, ki pripada katoliški stranki.

Krvav zločin.

V mestu Faenzi se je pred dnevi zgodil krvav političen zločin, ki je razburlil vse prebivalstvo. Komunist Donati je vdrl v delavnico fašista Silvagnija, oddal na njega več strel in ga na mestu ustrelil. Pri tem je bil zalet tudi 16-letni vajenec Bocci, ki je pozneje rani podlegel. Napadalec je zbežal, a so ga pozneje z ženo vred aretirali in pride pred posebno sodišče. Preiskovalnemu sodniku je Donati izjavil, da je streljal na Silvagnija iz maščevanja; sumil je namreč, da je njegov brat prišel v zapor po Silvagnijeve krivdi.

Proti prostozidarjem.

Pred dnevi je v romunskem glavnom mestu Bukarešti gruča visokošolcev vdrla v prostore, v katerih ima svoj sedež romunska framasonska (prostozidarska) družba, ki jo navadno nazivljemo loža. Z revolverji v roki so dijaki ustražovali člane, ki so se ravno mudili v društvu, in razbili opravo in arhive. Policija, ki je bila poklicana na pomoč, je zaprla več dijakov. Izjavili so, da so se hoteli maščevati nad framasoni, ker je njihovo delovanje usmerjeno proti koristim domovine.

Slovenski misijonarji v Indiji.

V glavno mesto Indije Bombay so dospeli trije slovenski misijonarji: Podržaj, Vdovič in Drobnič. Vsi trije so člani Družbe Jezusove in so določeni, da pomagajo širiti kraljestvo božje med paganskimi Indijci. Ker morajo misijonarji v teh zapuščenih deželah poleg angleščine znati tudi en domač jezik, se bodo morali lotiti tudi učenja indijansčine.

3000 lir za koristne ptice.

Poljedelsko ministrstvo je naklonilo 3000 lir društvoma za varstvo koristnih ptic v Milanu in v Tornu ob Komskem jezeru. Ti dve društvi držita umetna gnezda za ptice, katerim dajejo v zimskem času tudi hrane. Širi se čedalje bolj prepričanje, da je treba varovati koristne ptice.

Brezposelnost.

Brezposelnost je ena najhujših šib, pod katero trpe v povojni dobi mnoge države. V Angliji, kjer je število brezposelnih doseglo že 1 milijon 300 tisoč, je brezposelnost najvažnejše notranjepolitično vprašanje, ki dela sedanji delavski vladi največje neprilike. V Nemčiji brezposelnost tudi

stalno narašča in je sedaj že 1 milijon 200 ljudi brez dela in zaslužka. V Združenih državah ameriških zavzema brezposelnost ravnotako precej nevaren obseg. Enako je v Avstriji. Tudi pri nas v Italiji se je v zadnjem času brezposelnost dvignila, kar je posledica letnega časa.

Papeževo navodilo.

Na praznik sv. Miklavža je papež sprejel voditelje vseh misijskih redov, ki imajo svoj sedež v Rimu. V svojem nagovoru je poglavar Cerkve obsodil prenapeti nacionalizem in opozdil zle posledice, ki jih rodi v misijonstvu.

Pogajanja se nadaljujejo.

Ker je načelnika jugoslovanske delegacije v Sofiji gospoda Šaponića zadel kap, so se pogajanja med Bolgarijo in Jugoslavijo prekinila. V Beogradu so imenovali novega načelnika v osebi Miroslava Jankovića, ki je že došel v Sofijo in začel zopet razgovore z bolgarskimi zastopniki.

Ljudskošolsko učiteljstvo.

V Italiji je na ljudskih šolah skupno okoli 95.000 učnih moči, med temi pa komaj 20.000 moških. Ženski je torej skoro 4 krat več.

V Julijski Krajini je med 4700 učiteljskimi močmi samo 1400 moških.

Odposlanstvo hrvatskih občin.

Kralj Aleksander je na svoj rojstni dan v ponedeljek 16. decembra sprejel 500 zastopnikov hrvatskih občin, ki so jih vodili odposlanci mesta Zagreba.

Proslava

papeževe zlate maše se je vršila v Gorici zadnjo nedeljo. Prevzvišeni knez in nadškof je pel v stolnici slovesno pontifikalno sv. mašo z zahvalno pesmijo. Obširno svetišče je bilo polno vernikov.

Umreti hoče.

Oni dan so našli v rovu na hribu sv. Marka nad Šempetrom popolnoma zmrzlega 25 letnega Jožeta Fantina iz Trsta. V bolnišnici je dejal, da mu pač nihče ne sme zabraniti, če hoče umreti od mraza. Čez par dni si je smrtni kandidat opomogel in so ga spustili. A glej! V torek so ga orožniki našli pol nagega, zleknenega ob Sočini strugi na mrzlem grušču. S silo so ga spet odgnali v bolnišnico. Možno pa je robantil: »Hudiča, kaj v Gorici ne smeš umreti, kot hočeš?«

Voščilo za novo leto.

Kdor hoče svojim odjemalcem, klientom ali prijateljem voščiti srečno novo leto, lahko to stori tudi potom Novega lista. Voščilo v eni koloni, globokost 3 cm, stane 30 lir. Voščila sprejema uprava do sobote, dne 21. decembra zvečer, v skrajnem slučaju do ponedeljka, dne 23. t. m. zjutraj.

Novi list ti razlaga NOVE POSTAVE, zato ga takoj naroči in hrani vse številke.

Dva zavoda.

Del zbirke, ki se bo nabrala v tržaški pokrajini ob priliki prestolonaslednikove poroke, se bo porabil za zgradbo otroškega zavetišča, ki se namestava sezidati v nekem kraju na Krašu. Dežela je obljubila večji znesek, če se bodo vanj sprejemali nezakonški otroci, stari nad 4 leta. Na Goriškem bodo pa uporabili denar, ki se nabere v deželi o priliki prestolonaslednikove poroke, za stavbo na Črnem vrhu, namenjeno mladim fašistinjam in mladinskim fašistovskim organizacijam za poletne mesece.

Sme domov.

Romunski prestolonaslednik Karel se je pred leti, kakor znano, ločil od svoje žene, se odpovedal prestolu in zbežal z neko drugo žensko v inozemstvo. Vlada mu je raditega prepovedala vrnitev. Sedaj poročajo romunski listi, da je vlada sklenila dovoliti princu, da se vrne domov, toda obljubiti mora svečano, da se ne bo mešal v politiko.

Zadružna pivovarna.

Vse pivovarne v Sloveniji so se združile, — ustanovile so tako zvani kartel, — in si razdelile med seboj gostilničarje odjemalce. Vsak gostilničar je primoran jemati pivo od določene pivovarne. Naravno, da pivovarnarji ta položaj izkoriščajo in prodajajo blago po visokih cenah. Med pivopivci in gostilničarji je radi tega nastala velika nevolja. Gostilničarji so zato sklenili, da ustanovijo lastno pivovarno, s katero hočejo kartel pivovarnarjev zlomiti in se osvoboditi. Tako upajo na boljše pivo in na nižje cene.

V zahvalo.

Kardinal Ascalesi, nadškof v Neapolju, je te dni v tamošnji stolnici slovesno kronal kip Matere božje, katero neapoljsko ljudstvo časti zlasti kot priprošnjico v kužnih boleznih. L. 1836. je razsajala v Neapolju grozna kolera. Ljudstvo se je zateklo v procesiji k Materi božji in kolera je ponehala. L. 1848. je zopet divjala ta težka kužna bolezen, Neapoljci so se zopet obrnili na nebeško zaščitnico in napravili zaobljubo, da bodo okrasili njen kip z zlato krono. Radi raznih ovir te obljube skozi desetletja niso izpolnili. Sedaj se je končno posrečilo zbrati potrebni znesek in okrasiti kip z zaobljubljeno zlato krono.

100.000 frankov

za boj proti abstinenci.

Francoski vinogradnik M. Sabatè je daroval 100.000 frankov, ki naj se porabijo v boju proti abstinenci. Sabatè bi rad dosegel, da bi ga vsi srkali.

Turki pijejo vino.

Mohamedova vera prepoveduje pravovernemu muslimanu piti vino. Ker pa raste v Mali Aziji najzlahotnejše grozdje, so skoraj vse grozdje posušili za cibibe. Le iz najslabšega so napravili gost grozdni sok (šorbet), ki so ga pili z vodo, ga dodajali kavi ali dru-

gače uporabljali kot med. Odkar pa je začel Kemal paša evropeizirati Turčijo, se je pitje vina v Turčiji zelo razširilo in Kemal sam ga rad pokaša.

Tržnica na bivšem pokopališču.

V Zagrebu gradijo novo tržnico. Pri kopanju temeljev so izkopali okoli 200 človeških okostij. Razun tega so našli mnogo svetinj, slik, tokov in listin, pisanih v latinskem in grškem jeziku. Naleteli so tudi na mnogo križev, Marijinih in Kristusovih slik in izgrebli tudi več zlatnikov. Strokovnjaki trde, da je bilo v 17. stoletju na tem mestu pokopališče.

Pol milijona najemnine za krčmo.

Ogrska država je začela odpirati lastne krčme v državah, ki same ne pridelujejo vina. Več takih krčem je bilo odprtih v Švici, sedaj pa so odprli podobno, samo bolj razkošno krčmo v Berlinu. Za to gostilno plačujejo samo najemnine več kot 100.000 mark ali skoraj pol milijona lir na leto. Najemnik krčme mora točiti samo ogrska vina.

Nova letalska postaja v Trstu.

Med tržaško občino in ministrstvom zrakoplovstva je prišlo do sporazuma glede zgradbe letalske postaje v Trstu. V bližini pomola, odkoder odhaja parnik v Aleksandrijo, se postavi velika cementna lopa. Stroški bodo znašali 2 milijona in pol, in sicer plača tržaška občina 700.000 lir, deželna uprava pol milijona in javna skladišča ostalo.

Kardinal Gasparri pojde.

V časopisju zopet krožijo vesti, da namerava papežev državni tajnik kardinal Gasparri odstopiti. Visoki cerkveni knez, ki je že v letih, se čuti baje utrujenega in smatra, da je s sklepom sporazuma med Cerkvijo in državo dovršil svoje delo. Že pred časom je Gasparri prosil sv. očeta, naj ga odpusti z odgovornega mesta, a papež mu je odvrnil, naj počaka na sklep pogodbe med sv. stolico in državno. Sedaj ko se je to zvršilo, bi bil torej čas, da se umakne. Zdi se pa, da se papež še ni odločil. Vendar se že imenuje naslednik Gasparrijev. Nekateri menijo, da bo sledil Gaspariju bivši nuncij v Berlinu, novo imenovani kardinal Pacelli. Drugi trde, da bo zasedel najodličnejšo vatikansko mesto ogrski primas kardinal Szeredy, ki baje v polni meri uživa papeževu zaupanje.

331 let ječe.

Pred okrožnim sodiščem v Sofiji je bilo te dni po 4 tedenski razpravi obsojenih 40 komunistov na skupno 331 let ječe. Trije med obsojenci so dobili po 15 let, ostali pa od poldruga do 12 let.

Angleški premog.

V Kardifu na Angleškem se vršijo pogajanja med zastopniki italijanske vlade in angleških premogokopov, da se sklene pogodba, po kateri bi dobivale italijanske železnice prihodnja tri leta angleški premog. Blago bodo najbrže prevažale italijanske ladje. Ta pogajanja se vrše na podlagi sporazuma, ki se je sklenil glede vojne odškodnine na konferenci v Haagu, o kateri smo že obširno pisali.

Nadziranje priseljencev v Trstu.

Da bi omejil priseljevanje z dežele, ki povzroča brezposelnost, je tržaški prefekt odredil: kdor pride v Trst iskat službo ali delo, se mora v teku 8 dni zglasiti na kvesturi in na morebitno zahtevo uradnika položiti nekaj denarja. S tem denarjem bo kvestura plačala priseljencu potne stroške za povratek domov, ako ne najde službe. Prišlec bo kvestura izdala potrdilo o zglastvi ter tudi izpričevalo o bivanju (rezidenci) v Trstu, ako dokaže, da je delo že našel; sicer mora priseljenec v teku 15 dni predložiti kvesturi delovno pogodbo ali kak drug dokument, iz katerega je razvidno, da je že nameščen. Potem ostane prišlec pod nadzorstvom pristojnega policijskega komisariata še pol leta, nakar se prišteje k rednemu tržaškemu prebivalstvu. Če bi priseljenec v teku 15 dni ne našel službe, mora zapustiti mesto. Delodajalec se mora prepričati, da je nameščenec v posesti od kvesture zahtevanih dokumentov (potrdila o zglastvi ali o stalnem bivanju) in na zahtevo staviti te listine policiji na razpolago. Nadalje morajo gospodarji odpustiti iz službe prej priseljence z dežele, nego v mestu stalno bivajoče nameščence. Hišni upravitelji in najemniki smejo oddati stanovanje ali sprejeti v stanovanje priseljenca le s privoljenjem kvesture. Radi tega morajo odslej tudi policiji, ne samo mestni občini javiti, da je priseljenec prosil pri njih za stanovanje.

Drugi največji predor.

Med Bolonjo in Florenco gradijo že iz predvojnih časov novo železniško črto, ki bo sedanjo zvezo med srednjo in gornjo Italijo znatno skrajšala. Te dni je bil presekanih predor, ki teče pod apeninskim pogorjem. Dolg je 18.510 metrov in je samo malo krajši kot simplonski, ki je najdaljši na svetu in meri 19.729 m. Delati so ga začeli leta 1920. Stal je 470 milijonov lir.

Nove jaselce.

O božiču bo rezbar Leopold Križan razstavil v cerkvi sv. Jakoba in sv. Vincenca Pavelskega v Trstu na nov način izrezane jaselce. Svoje delo je pokazal že lani.

NAŠ NOVI PODLISTEK.

Z novim letom pričnemo objavljati podlistek, ki se ga bodo naši bravci, a še bolj naše bravke, zelo razveselili. Obširen roman Križanovske: KRALJICA HATASU napovedujemo. Starodavna imena: Memfis, Tebe, Nil bodo oživila pred našimi očmi. Mesta, ki so danes v razvalinah in o katerih skoraj ni več sledu, vstanejo iz ruševin in nam pričarajo razkošje bogatašev in trpljenje siromakov iz časov, ki so bili par tisoč let pred Kristusom.

Modra in odločna Hatasu vlada namesto svojega mladoletnega brata Tutmesa, ki mu je namenjeno nekoč zasedati slavni prestol egiptovskih faraonov.

To je v glavnih potezih vsebina zanimive povesti, o kateri smo uverjeni, da bo razširila krog naših čitateljev.

Kako je s politiko.

Upor proti Pilsudskemu.

Dne 6. decembra je bil poljski parlament ali sejm priča burnih prizorov. Po sedemmesečni odgoditvi se je sejm zopet sestal, da izglasuje proračun za tekoče leto. Poslanci opozicije so skušali izrabiti to zasedanje, da izrazijo svojo nezadovoljnost s političnimi razmerami v državi. Protestirali so hoteli proti vojnemu ministru Jožefu Pilsudskemu, ki je maja 1926. prišel s pomočjo vojaštva na krmilo in je od tedaj pravi gospodar poljske republike. Pilsudski, ki ima za ustanovitev države največje zasluge, je v tri in pol letih diktature spravil deželo v red, toda okrniti je moral pri tem mnogo političnih svoboščin. Spremenil je ustavo Poljske in dal ministrom in predsedniku republike veliko oblast, med drugim tudi pravico, da pošlje sejm domov in vlada brez parlamenta. Kot bivši socialist Pilsudski vendar ni maral zatreti ljudskega predstavništva, in je pustil zato stranke pri življenju. Za sejm, ki šteje 444 poslancev, se vrše volitve, in vsaka organizacija postavi lastne kandidate. Pilsudski je upal, da bo pri volitvah dobil večino in da bo tako vladal v državi s pomočjo demokracije. Ustanovil je v ta namen tudi lastno stranko. Nekaj časa je to šlo, toda pri zadnjih volitvah leta 1928. so Pilsudskijevi pristaši dobili samo 130 sedežev in prišli tako v manjšino. V opoziciji so socialisti, narodno krščanska stranka, kmečka in narodna demokratska stranka. Narodne manjšine imajo okoli 60 poslancev. K sreči so Pilsudskijevi nasprotniki bili tudi med seboj hudo sprti, tako da se je vlada, ki stoji v sredi, naslonila enkrat na levico, drugič na desnico, in gnala državni voz naprej. Brez lastne zanesljive večine je pa vsaka vlada negotova. Vsak trenutek se ji lahko pripeti, da se njeni nasprotniki združijo in jo vžrejo. Ker se je Pilsudski tega bal, je poslal letos sejm za celih 7 mesecev domov.

Pri zopetni otvoritvi parlamenta se je opozicija hotela maščevati in je predlagala 6. decembra vladi nezaupnico. Pri glasovanju je vlada ostala v manjšini. Proti njej je nastopilo 246, zanjo pa le 120 poslancev. Po vojaškem prevratu v maju 1926. je to prvi javni in očitni upor sejma proti Jožefu Pilsudskemu. Na Poljskem je nastala politična kriza, ki vzbuja pozornost daleč preko državnih mej.

Velika država.

Zakaj poljska republika ni, kakor mnogi mislijo, majhna povojna država, temveč velika, važna dežela, ki igra že danes precejšnjo vlogo na vzhodu Evrope. Njeno bogato ozemlje meri 386 tisoč štirjaskih kilometrov, je torej za 65 tisoč kilometrov večja ko Italija. Prebivalcev pa šteje nekaj več ko 30 milijonov in ljudstvo se kaj hitro množi. Saj znaša letni prirastek pol milijona duš! Poljska republika je ena sama razsežna ravnina, ki meji le na jugu na pogorje. Južno

državno mejo tvorijo namreč gorski grebeni Karpatov, kjer se dvigajo brezmejni gozdovi do 1500 metrov višine. Najvišji vrhovi so Pop Ivan (2026 metrov), Babja gora (1725 m) in Hoverla (2058 m). Od tu se spušča svet v brezkončno ravnino, ki se vleče na sever do Baltijskega morja, kjer imajo Poljaki ozek izhod na morje. Velika večina prebivalstva so kmetje, po večini majhni posestniki z 2 do 5 hektarjev zemlje. Veleposestniki, tako zvana »šlahta«, imajo eno četrtino obdelane zemlje v svojih rokah. Ker se majhni kmetje ne morejo preživljati na lastni zemlji, delajo tudi na veleposestvih ali se pa selijo v industrijska središča. Poljedelstvo je najvažnejši vir dohodkov poljske države. Iz Poljske se izvažajo leto za letom velike množine živine, posebno prešičev, krompirja, žita, graha, sladkorja in drv.

Poleg poljedelstva pridobiva pa vedno večjo veljavo industrija. V poljski zemlji leže veliki zakladi. V Šleziji so silni premogovniki in rudokopi železa in cinka, ki zaposlujejo 250 tisoč delavcev. Že pred vojno so sloveli petrolejski vrelci v Galiciji, kjer je bilo že leta 1922. nič manj ko 34 čistilnic. V Galiciji so tudi podzemski skladi kamenite soli, ki dajejo vsako leto nad 300 tisoč ton (1 tona je 10 kvintalov) pridelka. Radi teh prirodnih bogastev se poljska industrija zelo hitro razvija. Doma pridelujejo vse potrebne stroje, od železniške lokomotive in pluga do najfinejšega zdravniškega instrumenta.

Oblačilna industrija, ki je osredotočena v mestih Lodzu, Čenstohovu (slavna božja pot) in Bjalistoku, zaposluje v več ko 500 tovarnah nad 150 tisoč delavcev.

Poljska država je v srečnem položaju, da je ne le glede živila, ampak tudi glede industrijskih potrebščin neodvisna od tujih držav. Kjer se še ni, se bo v kratkem gotovo osamosvojila, zakaj njena industrija ima veliko bodočnost. Poljaki izvažajo že danes tkanine in kovinske izdelke v Nemčijo, v Romunijo, v Rusijo in drugam.

Čudovit napredek.

Kljub hudim notranjim političnim bojem je poljska republika v 11 letih svojega obstanka zelo napredovala. Poljaki, ki so znani po svoji strastni domovinski ljubezni, so dokazali v tem času tudi velike organizatorične sposobnosti. Na ozemlju današnje republike, kjer so divjali v svetovni vojni najhujši boji, so našli Poljaki 1 milijon 800 tisoč porušenih in požganih hiš in 5 milijonov ljudi brez strehe, porušenih je bilo 2019 srednjih in 380 velikih mostov, razdejanih 574 železniških postaj, 506 skladišč in tako dalje. Že to, da so Poljaki pozidali 1 milijon 600 hiš, 1600 mostov in 400 železniških postaj, pomeni veliko delo. Ob koncu svetovne vojne je bilo nič manj ko 4 milijone hektarjev zemlje neobdelane in je vlada morala uvažati žito iz Amerike. Danes se trije

milijoni zopet obdelujejo in žito se izvažajo v tujino. Razbito železniško omrežje so Poljaki tako obnovili in preuredili, da so danes poljske železnice znane med najboljšimi v Evropi. Napredek poljske republike se vidi že v razvitku njenih mest. Varšava, ki je štela leta 1914. okoli 800.000 prebivalcev, ima danes 1 milijon 200 ljudi. Tako prestolico ima le malo držav v Evropi. Na Baltiskem morju so Poljaki, ki prej niso imeli mornarice, zgradili čez noč iz ribiške vasi Gdynia, moderno pristanišče, ki šteje danes že 30.000 ljudi in se z veliko naglico razvija. Tam kjer so stale še pred par leti ribiške kolibe, se dvigajo danes silna trgovska poslopja, banke, skladišča, sijajne kavarne in hoteli, v pristanišču se zidajo velikanski pomoli in valolomi, Gdynia je tako moderno urejena luka, da naložijo in izločijo lahko v njej 8 milijonov ton blaga na leto. Ker se gradbena dela še vedno nadaljujejo, računajo Poljaki za leto 1931. z 11 milijoni ton. Od prejšnje ribiške vasi je ostalo samo še starodavno, večstoletno drevo, ki so ga oblastva pustila za spomin sredi mesta. Ribiči, ki so postali s prodajo zemljišč vsi milijonarji, ne prepoznajo več svoje rodne vasi. Poljska vlada je potrosila sicer od leta 1921., ko je začela Gdynio zidati, do danes že 20 milijonov švicarskih frankov, toda strošek se ji bo obnesel. Gdynia je tudi vojna luka Poljske in najmodernejše trgovsko pristanišče na Baltiskem morju. Na jamborih vihrajo že danes zastave vseh držav.

Napredek poljske republike se opazja tudi na šolskem polju. Pred vojno so imeli Poljaki čisto poljske šole samo v Avstriji, dočim je bilo v Prusiji vse ponemčeno. V Rusiji je bil državni pouk dvojezičen, dovoljene pa so bile zasebne narodne šole. Šolo je obiskovalo na današnjem ozemlju Poljske leta 1914. le 300.000 otrok, danes je pa na Poljskem 27.000 ljudskih šol s 3 milijoni in pol učencev. V to število so vštete tudi šole narodnih manjšin. Srednjih šol je danes na Poljskem 780 z 240.000 učenci, visokih šol 11.

Velika težava.

Vsi ti veliki napredki so bili razkazani in v številkah in slikah izraženi na veliki razstavi, ki jo je poljska vlada letos organizirala v Poznaniu. Tuji obiskovalci se niso mogli dovolj načuditi. Posebno Nemci, ki so držali Poljake vedno za lahek in površen narod, so kar strmeli nad uspehi poljskega gospodarstva in poljske državne uprave. Že vhod v razstavo, sestoječo iz 11 na novo zidanih poslopij, je presenečal tujce po svoji velikopoteznosti.

Toda kljub vsem tem uspehom bo leha Poljska na težki in nevarni hibi. Prebivalstvu manjka enoten jezik in enotna vera. Katoličanov je v državi 64 od sto, razdeljenih v 19 škofij. Poljaki so bili vedno odločni in zvesti katoličani, trdno vdani sv. stolici. Njih vera jih je obvarovala v protestantovski Prusiji in v pravoslavni Rusiji narodne smrti, katoliški poljski

duhovniki so bili najzanesljivejši narodni delavci. Razen Poljakov so katoličani lep del Nemcev in vsi Litvanci. Na Poljskem je pa tudi mnogo protestantov (približno 2 milijona), pravoslavni (2 milijona in pol), judov (2 milijona 200 tisoč) in pripadnikov drugih ver.

Verske razlike nimajo pa niti od daleč takega pomena kakor razlike v narodnosti. Narodne manjšine so za Poljsko zelo resna zadeva. Najmočnejšo narodno manjšino sestavljajo Ukrajinci, ki jih je po uradnem štetju 4 milijone. Oni sami trde, da jih je 6 milijonov, in zahtevajo popolno odcepitev od poljske države. To je zelo bojovita in nevarna manjšina. Nevarna je radi tega, ker živi strnjeno ob meji in ker se naslanja na 40 milijonov sorojakov v južni Rusiji. Ko se bo Rusija okrepila, bo poljski republiki čedalje težje držati milijonske množice Ukrajincev na uzdi.

Ravnotako nevarna je manjšina Belorusov, ki šteje 1 milijon 200 tisoč duš. Kakor Ukrajinci tako se naslanjajo tudi Belorusi na močno skupino sorojakov onkraj meje. Tudi radi njih bo imela Poljska težave z bodočo Rusijo. Važna narodna manjšina so Nemci, ki jih je 1 milijon 150 tisoč. Pokojni Stresemann se je večkrat bil pred Zvezzo narodov za to manjšino in imel radi njenih narodnih šol marsikateri spor z zunanjim ministrom Zaleskijem. Na Poljskem je tudi izredno mnogo judov, ki se smatrajo za poseben narod in jih je 2 milijona 200 tisoč. Politično pa židje niso nevarni, ravnotako ne Litvanci, ki jih je prav malo (60.000). Najbolj obtežujejo poljsko politiko Nemci, Ukrajinci in Belorusi, ker stojita za njimi dve velesili, kakor sta Nemčija in Rusija. Manjšine bodo delale Poljakom še velike preglavice.

Priznati je pa treba, da imajo tudi Poljaki mnogo svoje krvi v tujih državah. Na Češko in Slovaškem je ostalo 250.000 Poljakov, v nemški Šleziji 800.000, v Prusiji 400.000, v Rusiji 1 milijon in pol, na Litvanskem in v Letski 200.000, ob Renu v Nemčiji jih

je 250.000, v Franciji 400.000, v Združenih državah Severne Amerike pa kar za 3 milijone. Izven poljske republike živi vsega skupaj 5 milijonov 600 tisoč Poljakov, kar je na vsak način prav veliko število.

Kako se konča kriza?

Taka je slika velike slovanske države, ki je prišla ta mesec v politično krizo. Spor med maršalom Pilsudskim in parlamentom ni še rešen. Načelnik vlade Svitalski je odstopil in sedaj se vrše pogajanja s predsednikom republike. Kakšna bo nova vlada, sicer ne vemo, jasno pa je, da se

Pilsudski ne bo tako zlahka vdal. Zakaj na njegovi strani stoji vojaštvo, uradniki in ljudsko mnenje. Pilsudski je najmočnejša in najbolj vplivna osebnost sodobne Poljske. V teh 11 letih so vlade prihajale in odhajale, ministri so vršili svoje posle in izginjali, Pilsudski pa je ostal in njegov ugled ni nikdar zatemnel. V tem desetletju je bil Pilsudski kakor os, okoli katere se je vrtelo nestalno politično življenje države. Zato je danes vsem politikom v Evropi jasno, da bo tudi nova vlada v Varšavi taka, kakor jo bo želel in hotel Pilsudski.

Okno v svet.

Sprava med Avstrijo in Italijo.

Čim je Schober postal načelnik vlade, si je postavil dve nalogi: spremeniti ustavo in dobiti Avstriji posojilo v inozemstvu. Novi ustavni zakoni so, kakor je Novi list zadnjič pisal, že pod streho. Sedaj je na vrsti posojilo. Prvi korak k posojilu se je storil pred par dnevi, ko je Schober naznanil parlamentu, da sta se italijanska in avstrijska vlada spet sprijaznili. Napetost je trajala od leta 1928., ko so v dunajski zbornici padale ostre besede radi nemške manjšine v Italiji in je imel tudi Seipel govor o južnem Tirolu. Mussolini je tedaj odpoklical svojega dunajskega poslanika in poskrbel, da Avstrija ni dobila inozemskega posojila, kar je zelo škodovalo avstrijskemu gospodarstvu. Že Seipel in Streeruwitz sta poskušala pomiriti italijansko vlado in se z njo sprijazniti, a nista uspela. Šele ko je Heimwehr začela stopati v ospredje in kazati simpatije za fašizem, so se razmere začele boljšati. Pretekli teden je pa Mussolini uradno javil na Dunaj, da posojila ne bo več oviral in da hoče Avstrijo v bodoče podpirati. Ta vest je vzbudila v dunajskem parlamentu veselje in našla v časopisju ugoden odmev. Razen »Arbeiterzeitunge« in par drugih listov se vsi zahvaljujejo rimski vladi za uslugo in pravijo, da mora postati prijateljstvo med

obema državama trajno. Tisk poroča tudi, da pojde Schober v kratkem v Rim na obisk k Mussoliniju, kamor ga bo spremljal italijanski poslanik na Dunaju Auriti.

Novi grški predsednik.

Preteklo soboto so si Grki izvolili na predlog min. predsednika Venizelosa novega predsednika republike 75-letnega Zaimisa. Novi predsednik je študiral pravo v Nemčiji. Bil je že parkrat minister. Lani se je po hudi bolezni oženil s svojo bolniško strežnico z Dunaja.

Zaimis je seveda pristaš Venizelosov, kakor je sploh vsa republika trdno v rokah starega, preizkušenega državnika.

Nemčija na pohodu.

Po vojaškem polomu leta 1918. je Nemčija izgubila večino predvojnih trgov na vzhodu in zapadu. Celo na Turškem, kjer je Nemčija zidala prej železnice in ceste in organizirala Turkom moderno armado, so jo trgovci in industrijalci antante kljub medvojnemu turško-nemškem zavezništvu izpodrinili. Tedaj je prevladalo mnenje, da si Nemčija desetletja ne bo opomogla. Toda Nemci so že po par letih začeli previdno in vztrajno delo v vzhodnih deželah. Danes zidajo na Turškem že zopet železnice, otvorili so v Cezareji tovarno za letala, v mestu Bulgar Dag izkoriščajo rudnik

E. A. Poe:

ZLATI HROŠČ.

V tem slučaju — in sploh v vseh slučajih tajne pisave — je prvo vprašanje jezik tajne pisave. Način reševanja je posebno pri enostavnejših tajnopisih odvisen od duha posameznega jezika in se po tem spreminja. Na splošno ne preostane nič drugega kot poskusiti vse jezike, ki pridejo glede verjetnosti v poštev in katere tisti, ki rešitev poskuša, sam pozna, dokler ne najde pravega. Pri tem tajnopisu pa je bila vsaka težkoča odstranjena s podpisom. Besedna igra s »Kidd-om« je mogoča samo v angleščini. Ako bi ne vedel tega, ki bil svoje poskuse začel s španščino ali francoščino, torej z jeziki, o katerih lahko najnaravneje sklepamo, da je v njih razbojnik španskih morij zapisal skrivnost te vrste. Po stvari, kakršna je bila, sem smatral, da je tajna pisava angleška.

Tukaj vidiš, da besede niso ločene druga od druge. Ako bi bile ločene, bi bila naloga razmeroma lahka. Potem bi bil začel z zlaganjem in preiskovanjem krajših besed in ako bi bil našel, kar bi bilo zelo verjetno, kako besedo z eno samo črko (n. pr. a = eden, I = jaz), bi rešitev smatral za najdeno. Ker pa ni bilo besed, je bilo moje prvo delo, ugotoviti najbolj in najmanj pogoste znake. Preštel sem jih in naredil sledečo razpredelnico:

Znak 8	je zapisan 33 krat,
znak ;	je zapisan 26 krat,
znak 4	je zapisan 19 krat,
znak †	je zapisan 16 krat,
znak)	je zapisan 16 krat,
znak *	je zapisan 13 krat,
znak 5	je zapisan 12 krat,
znak 6	je zapisan 11 krat,
znak +	je zapisan 8 krat,
znak v	je zapisan 8 krat,
znak 0	je zapisan 6 krat,

znak 9	je zapisan 5 krat,
znak 2	je zapisan 5 krat,
znak :	je zapisan 4 krat,
znak 3	je zapisan 4 krat,
znak ?	je zapisan 3 krat,
znak q	je zapisan 2 krat,
znak —	je zapisan 1 krat.

Najpogostejša črka v angleščini je pa e. Potem pridejo po vrsti: a, o, i, d, h, n, r, s, t, u, y, c, f, g, l, m, w, b, k, p, q, x, z. E tako močno prevladuje, da skoraj ni daljšega stavka, v katerem bi ne bil najpogostejši znak.

Tu imamo torej že takoj spočetka podlago za nekaj več kot golo domnevo. Splošna raba razpredelnice je jasna, toda pri tem tajnopisu nam bo ista le deloma služila. Ker je na pergamentu znak 8 največkrat, bova smatrala, da 8 pomeni e v navadni pisavi. V angleščini je e mnogokrat podrejen, n. pr. v besedah: seen, been itd. Tudi na našem pergamentu je petkrat podvojen, čeprav je tajnopis kratek.

svinca, v Argani rudnik bakra, ustanovili so podjetja za električne naprave, za vodovode, organizirali 11 zavarovalnih družb in tako dalje. Ravno tako kakor v Turčijo prodira nemška podjetnost tudi na Balkan, v Bolgarijo, Romunijo in Jugoslavijo. Nemci so zgradili v Brodu na Savi tovarne za železniške vagone, udeleženi so pri izkoriščanju aluminija v Dalmaciji, Bosni in Hercegovini, sezidali so v Jugoslaviji vse radio-postaje, v Mariboru ustanovili šolo za civilne letalce in najnovejša vest pravi, da so skupno s Francozi prevzeli rudnik za cink v Valjevu. Iz tega je razvidno, da se Nemčija pomika spet med prve države in da bo imela kmalu veliko besedo v Evropi.

Obisk albanskega ministra.

Pretekli teden se je mudil v Rimu finančni minister Albanije odvetnik Milto Tutulani. Predsednik Albanske banke Mario Pirelli mu je dal pojedino, pri kateri je bil tudi grof Capasso Torre, predsednik Društva za gospodarski razvoj Albanije. (Društvo se na kratko imenuje »Svea«.) Albanska državna banka in »Svea« sta najvažnejši ustanovi, ki ju je Italija organizirala v zadnjih letih Albancem. Mario Pirelli je v svojem govoru povedal, da se je ravnokar podpisal med Albanijo in Italijo nov dogovor, po katerem se v Albaniji vpelje zlat denar. S tem se odpravijo za vselej iz prometa tuji novci, saj krožijo še danes tolarji Marije Terezije in avstrijske srebrne krone med albanskim prebivalstvom. »Svea«, ki je zgradila v Albaniji že mnogo cest, mostov in javnih stavb ter pričela zidati tudi železnice in popravljati pristanišča, dobi novega predsednika, ker je grof Capasso Torre imenovan za zastopnika Italije v Monakovem. Rimska vlada je imenovala za novega predsednika komendatorja Vincenca Lojacono.

Albanski minister se je zahvalil za prisrčni sprejem in izrazil željo, da bi postalo prijateljstvo med Italijo in Albanijo čedalje bolj trdno.

Recimo torej, da 8 pomeni e. Najnavadnejša vseh angleških besed je pa »the«. Poglejva torej, ali niso morebiti kje v istem redu trije znaki, katerih zadnji je 8. Ako ponovno najdeva take znake v istem redu, potem najbrž predstavljajo besedo »the«. Če si stvar ogledava, najdeva take skupine nič manj kot sedemkrat; znaki so namreč: ; 4 8. Smatrava torej lahko, da ; pomeni t, 4 = h in 8 = e. Najina slutnja je potrjena. Tako sva naredila velik korak naprej.

Ko sva pa odkrila eno samo besedo, lahko ugotoviva nekaj izredno važnega, namreč več začetkov in koncev drugih besed. Preiščiva, n. pr. predzadnji slučaj, kjer imava zvezo: 4 8 — ta ni daleč od konca tajnopisa. Sedaj veva, da mora neposredno slediti ; biti začetek neke besede; od šestih znakov, ki sledijo temu »the«, jih poznamo torej nič manj kot pet. Zamenjajva torej te znake s črkami,

Kaj nam z dežele pišejo?

Vam, zvesti dopisniki širom dežele, vošči uredništvo vesel božič in novo leto ter se Vam za sodelovanje zahvaljuje!

Iz Istre.

Kubed. — Navadno smo imeli za hvalno nedeljo na dan sv. Martina. Letos smo jo pa obhajali nedeljo pozneje, ker je neki gostilničar priredil ples. Semenj je bil bolj klavern. — Poročil se je Rojc Peter s Francko Bačičevo in njegov brat Anton z Angelelo Skergotovo. — Naša dekleta se pripravljajo za vstop v Marijino družbo. Dobro bi bilo, da bi nam za božič kaj zapele.

Dolina. — Na praznik sv. Štefana bo v prostorih ljudske šole ob treh popoldne gospodarsko predavanje. Pogovorili se bomo tudi o novih sadnih, zlasti oljčnih nasadih.

Kubed. — (Svarilo.) — Naša gmajna je že več kot 15 let razdeljena. Vsak uživa svoj delež in vsak plačuje svoje davke. Včasih smo skupno prodali zimsko pašo kakemu ovčarju. Letos je pa kar občina to storila in nam šele potem povedala, naj se gremo pritožiti, če nam ni prav. — Staršem priporočam, naj malo pogledajo za sinovi in hčerami, kajti dobe se brlogi, kjer se shaja po par fantov in po par deklet pozno v noč. Opazovalec.

Iz Reške doline.

Trnovo pri Bistrici. — (Terjam o dušnega pastirja!) — Danes moramo malo potožiti. Kmalu bo 3 mesece in pol, odkar smo zgubili dušnega pastirja č. g. dekana Dolenca, a še do danes ni cerkveno oblastvo poskrbelo za naslednika. Sicer oskrbuje faro vpokojeni župnik č. g. Gerbec in stori, kar le more, za kar mu je vsa fara hvaležna, a vendar on, bolehní vpokojenec, ne more opravljati vsega, kar so prej le s težavo opravljali trije

ki jih, kot veva, nadomestujejo, in pišiva ter pustiva za neznanko prazen prostor,

t eeth.

Tukaj lahko takoj ločiva th, ker ne more biti del besede, ki se začneja s prvim t. Ako namreč po vsej abecedi iščeva črko, ki bi se v to luknjó prilegala, opaziva, da je ni besede, čije del bi ta th lahko bil. Omejiti se morava na

t ee,

in ako abecedo še enkrat pregledava, morava vzeti besedo »tree« kot edino možno rešitev. Tako pridobiva novo črko: r, ki je zapisan z znakom (, in besede »the tree«.

Ako pogledava preko teh besed, najdeva zopet zvezo: 4 8 in jo uporabiva, da omejiva prejšnjo besedo. Sedaj dobiva tale red:

the tree; († ? 34 the,

duhovniki. Saj šteje fara čez 8000 duš in 23 vasi. Čudimo se, da noče cerkveno oblastvo še fare razpisati, da bi imeli vsaj enega rednega dušnega pastirja. Sicer nam pravijo, da v naši škofiji ni duhovnikov. Res je to! Res je pa tudi, da je imel pred 2 meseci pri nas novo mašo častiti gospod Gerl, ki pa je moral iti takoj po novi maši v Benetke študirat za profesorja, čeravno bi on rajši šel v dušno pastirstvo. Mi tudi mislimo, da je v naši škofiji večja potreba dušnih pastirjev kot profesorjev! Torej naj se vendar cerkveno oblastvo zgane in ukrene, kar je potrebno, da ne bomo popolnoma podivjali. Saj smo že zadosti.

Jablanica pri Bistrici. — (Vodovod h o č e m o!) — Celo leto so se slišali glasovi, da bomo gradili vodovod. Zdaj pa vse molči. V avgustu je na štirih krajih gorelo. Če bi razun v Brožiževem vodnjaku imeli še kje drugod vodo, ki ne bil požar uničil Stembergerine hiše. Upamo, da bodo oblastva kaj dala za vodovod.

Košana. — (Pojasnilo.) — Čujemo, da se neke osebe hudujejo in dobili smo vprašanje na uredništvo zaradi dopisa v 37. številki, kjer je bil omenjen tudi živinozdravnik. Da razdovedneže pomirimo, povemo, da č. g. domači župnik ni z dopisom v zvezi. Uredništvo.

Tvoja dolžnost je, da pridobiš vsaj enega novega naročnika za Novi list. Novi list v vsako hišo!

Iz idrijskega kotla in okolice.

Idrskim rudarjem.

Na vprašanje idrskih rudarjev, ali se morajo zavarovati pri Istituto Nazionale delle assicurazioni, odgovorjamo: v tem slučaju gre za navadno, zasebno, neobvezno zavarovanje. Zato ni nihče izmed rudarjev primoran se zavarovati.

ali, ako vstaviva navadne črke, kolikor jih poznavaj:

the tree thr † ? 3 h the.

Ako pustiva namesto neznanih znakov prazen prostor, bereva:

the tree thr ... h the,

nakar se nama beseda »through« kar sama vsili. To odkritje nama da tri nove črke: o, u in g, ki so zastopane z † ? in 3.

Ako tako nadaljujemo, odkrijemo celo vrsto najvažnejših črk. Sedaj se mi ne zdi več potrebno, ti razlagati vse podrobnosti rešitve. Dovolj sem ti že povedal, da te prepričam, da so tajnopisi te vrste zelo lahko rešljivi, in da ti pokažem logiko rešitve. Lahko si prepričan, da spada ta primer tajnopisa med najenostavnejše. Ne preostaja nama nič drugega, kot da prenesemo vse znake na pergamentu v navadno pisavo. Tukaj je:

»A good glass in the bishop's hostel

Spoznanje: — »Človeška duša je že po naravi krščanska.« To prelepo izročilo je našlo odmev v 35 letnem nemškem Švicarju, ki je po skrbnih in izredno dovtičnih pripravah, prejel po svojem veroučitelju č. g. kaplanu v nedeljo zakrament sv. krsta. Novokrščencu sta botrovala g. K. Treven in gospa Malči Lapajne. Prizor, s kako otroško pobožnostjo je prisostvoval in sprejemal sveti obred, je bil nadvse ginljiv. Sam novokrščenec — Locattelli Peter — je izjavljal, da mu je danes, ko je po dolgem iskanju našel v luči sv. vere svoj smoter, nerazumljivo, da vidi v naših ljudeh, ki so člani svete cerkve, toliko verske brezbriznosti. In mi...?

Žalosten slučaj. — Neradi to poročamo, toda kot kronisti moramo. V soboto malo pred šesto uro zjutraj, so delavci v žgalnici opazili, da se pri peči, kjer žgejo rudo, tiščijo tri osebe. Planili so nanje, toda dva sta jo popihala, tretjega pa so po ljuti borbi zvezali in šli po orožnike. Ugotovilo se je, da so imeli dva litra srebra že natočenega, štiri steklenice pa so še prazne stale zraven. Če bi se jim posrečilo, bi bili odnesli nad 100 kg srebra v vrednosti kakih 6 tisoč lir. Tekom dneva sta se javila tudi ostala dva in vsi so bili seveda aretirani. Bili so trije domači brezposelni fantje.

Prememba posesti. — Nekdaj tako cvetočega in daleč znanega trgovskega podjetja pri »Tinčetu« je konec. Vse nepremičnine je kupil zet, ljubljanski veletrgovec gosp. Florjančič. Poleg svoje terjatve je odštél še 143 tisoč lir. Trgovske prostore bo dobilo v najem občno konsumno društvo.

Nov grob. — V častitljivi starosti 87 let je umrla vdova žgalniškega paznika Ana Pavšičeva. N. v m. p.

Gore = Dole. — (Nesreča in smrt.) — Posesnik Primož Kržišnik p. d. Amevnikar je šel 25. novembra v gozd napravljat drva. Ko je odsekaval deblo, ga je veja močno udarila po glavi, da je padel in se valil 7 metrov po strmini. Padel je v nezavest, toda navzoči 11-letni sinček ga je to-

liko časa tresel, da se je zavedel. Prenesli so ga domov in poklicali zdravniška, ki je izjavil, da bo mož v dveh mesecih ozdravel. Mož pa je hotel biti tudi za slučaj smrti pripravljen in je poklical gospoda ter prejel tolažila sv. vere. In res je drugi dan prišel ob zaveš in 29. novembra umrl. V nedeljo bi imel biti pogreb, ker pa ni bilo dovoljenja, je bil prenešen v mrtvašnico. Pokopan je bil šele v torek. Naj uživa njegova duša večni pokoj; saj zanj so pokojniki odrasli sinovi in žena darovali ob pogrebni maši sv. obhajilo in si tako ob bridki izgubi poiskali tolažbe v Njem, ki jo edini more dati.

Čekovnik. — (Smrt.) — Dne 16. t. m. smo pokopali v Idriji 54-letno Marijo Lapajne, posestnikovo ženo.

Razpotje. — Bližnjica iz Špehove grape proti ledinskemu Razpotju je v takem stanju, da je prehod že skoro nemogoč. Sedanji obč. načelnik kaže zanimanje za ceste, zato smelo upamo, da se je bo usmilil. To bližnjico je imel vedno v oskrbi cestni odbor.

S Pivke.

Goriče pri Hrenovicah. — (Odgozvor.) — V zadnjem »Novem listu« si je delal nekdo skrbi zastran nas deklet. Ni nas 80, mraveč 20. Tudi nismo nikomur na poti. Vsake barabe pa tudi ne poberemo. Dekleta.

Hrenovice. — V naši cerkvi je vse prav in lepo, pogrešamo pa orgljanja in pevovodje. Več let je petje vodila učiteljica, sedaj ne več. — Zdaj ko gre leto h koncu, opominjam vso sosesko, naj ne bo hiše brez »Novega lista«.

Šmihel pri Nadjem selu. — 8. decembra smo imeli slovesen sprejem novih Marijinih družbenic. Marijin altar je bil kaj lepo okrašen. Hvala tudi č. g. Vidmarju za govor. Po dolgem pričakovanju smo dobili nove zvonove. Pri blagoslavljanju preteklo nedeljo je bilo precej ljudi. Pevci so na koncu zapeli »Ko dan se zaznava« in »Večerni zvon«.

Iz goriške okolice.

Orehovlje. — (Dobri zgledi.) — Pri nas je nekaj narobe. Moški svet je lahko za vzgled ženskemu. Fantje in moške so se pridno udeleževali duhovnih vaj v Mirnu, dekleta pa dajejo s svojimi kratkimi krili vse prej kot zgled.

Kronberg. — (Novi znanilci.) — Za naše tri podružne cerkve smo dobili šest novih zvonov. Blagoslovil jih je č. dekan solkanski. On je tudi zložil besedilo za pesem, ki jo je kronberški zbor zapel v pozdrav. Zvonovi so obenem tudi pokopališčni. Komu bodo prvič zapeli? Tebi... meni...? Naj se zgodi, kot je volja božja, da bi le bila srečna naša zadnja ura.

Vogersko. — Preteklo nedeljo smo imeli prav lepo farno slovesnost. V cerkev smo dobili lep glavni altar. Pri jutranji in popoldanski službi božji je bilo tako domače, da malokdaj tako. Kar očarali so nas s prižnice in s kora, kjer je naša pesem tako pobožno donela. Bog nam daj še kaj tako mičnih nedelj!

Nekaj stotin naročnikov je že poravnalo naročnino za l. 1930. Zakaj pa Ti še nisi? Ali hočeš ostati po novem letu brez lista?

S Krasa.

Devin. — (Star spomin.) — V naši vasi je par starin, ki še marsikaj pomnijo iz tistih časov, ko so grofje in knezi gospodarili na devinskem gradu. Pa niso zmeraj pošiljali le valpetov med tlačane. Včasih so tudi kaj koristnega storili. Tako n. pr. so že l. 1150. imeli na grajskem stolpu vremensko opazovalnico. Če se je bližala nevihta, so z zvonom dali ribičem vzgled.

Gorenje pri Divači. — Plesna bolezen je pri nas skoro izginila. Pa temu ni bilo vedno tako. V preteklih letih smo žal le preveč sukali pete ob zvoških hreščečih harmonikah. Kar se tiče zasluzka, pa tole: nekaj smo letos zaslužili s postavljanjem električnih drog, tu pa tam se zasluži kaj na

in the devil's seat forty-one degrees and thirteen minutes northeast and by north main branch seventh limb east side shoot from the left, eye of the death's head a bee-line from the tree trough the shot fifty feet out.« — (Dober kozarec v škofovem hotelu na vrhovem sedežu 41 stopinj in 13 minut severoseverovzhodno glavna rogovila sedma veja na vzhodni strani ustrelil iz levega očesa mrtvaške glave črta od drevesa skozi strel petdeset čevljev ven).

»Toda,« sem rekel, »uganka se mi zdi prav tako zamotana kot prej. Kako naj iz te godlje vragovih sedežev, mrtvaških glav in škofovih hotelov razberem kak smisel?«

»Priznam,« je odgovoril Legrand, »da se zdi stvar še težka, ako jo človek samo bežno pogleda. Moj prvi trud je bil torej, da sem stavek razdelil v dele, katere si je mislil pisec tajnopisa.«

»Ločila si torej postavil, kaj ne?«

»Nekaj takega.«

»Toda kako se ti je kaj takega moglo posrečiti?«

»Mislil sem si, da je pisec svoje besede namenoma pisal skupaj, da bi otežkočil rešitev. Človek pa, ki ni preveč prebrisan, bo pri taki stvari skoraj gotovo pretiraval. Kadar pride v pisanju do odmora, ki nujno zahteva odstavek ali piko, se bo še posebej potrudil, da bo na tistem mestu svoje znake še tesneje pisal kot sicer. Ako si ta rokopis ogledaš, prav lahko opaziš pet takih slučajev, kjer stojijo črke nenavadno tesno druga poleg druge. Tega načela sem se držal in takole delil:

»Dober kozarec v škofovem hotelu na vrhovem sedežu — 41 stopinj in 13 minut — severoseverovzhodno — glavna rogovila sedma veja vzhodna stran — ustrelil iz levega očesa mrtva-

ške glave — črta od drevesa skozi strel petdeset čevljev ven.«

»Celo ta razdelitev,« sem rekel, »mi ničesar ne pojasnjuje.«

»Tudi meni ni nekaj dni ničesar pojasnjevalo,« je odvrnil Legrand, »toda v tem času sem zelo vestno poizvedoval v bližini otoka Sullivana po kakem poslopju, ki bi se imenovalo »škofov hotel«. Ker nisem mogel nič ugotoviti, sem že hotel razširiti svoje poizvedovanje na sosednje ozemlje; kar mi je padlo v glavo, da se to utegne nanašati na neko staro družino Škof, ki je pred davnim časom imela severno od otoka star grad. Šel sem torej k naselbini in začel povpraševati med najstarejšimi zamorci. Končno mi je neka prastara ženica povedala, da je slišala o nekem kraju, ki se je imenoval »Škofov grad«. Rekla je, da bi me lahko peljala tja, a to da ni grad niti krčma, temveč visoka skala.

(Dalje.)

cesti, nekateri pridejo do kake lire pri lesnih trgovcih v Divači, nekaj nas redi kmetija. Temu in onemu tudi še vedno begajo misli v Ameriko, toda prvotno navdušenje za to obljubljeno deželo se je na splošno močno ohladilo.

Orlek. — (Smrt.) — Vredno je, čeprav kasno, javiti žalostno vest, da je pred mesecem dni umrla 21-letna mladenka Kristina Stojkovičeva. Bolehala je že dolgo časa, vendar je upala, da ozdravi. Skoro cela vas je spremljala pokojnico pri pogrebu. Počivaj v miru, draga Kristina!

Vrh sv. Mihaela. — Že zopet se jih nekaj odpravlja čez veliko lužo. Bog jim daj srečo na tuji zemlji! — Na novo pozidano imamo šolo in občinsko hišo. Še marsikaj drugega bi bilo treba.

Dolenje Ležeče. — Opravki so me zanesli v Ležeče. Tam sem zvedel marsikaj novega. Ta in oni je vlovil letos kako liro pri popraviljanju cest. — Bakov vrt je prerežala celo nova cesta — nekaj zaslužijo vaščani tudi s prodajanjem borovcev, za katere se zanimajo razni lesni trgovci.

Od kar popravljajo železniški most v Divači, vozi Brunellijev potniški avto skozi Ležeče v Divačo. Most je namreč sedaj za vozila zaprt. Čim bo popravljen, bo potniški avto vozil zopet preko mosta.

Lanska zima je ljudem še močno v kosteh. Vsak gleda, da se za zimo dobro založi z drvmi, nekateri, in to posebno v Divači, so se preskrbeli tudi s trboveljskim premogom, ki ga prodaje g. Andrej Obersnel po 15 lir kvintal. Upamo pa, da se prerokbe dunajskega učenjaka dr. Mirbacha, ki je napovedal do leta 1966. same ostre zime, ne bodo uresničile, kajti vremenski preroki so se že večkrat urezali.

Žirje pri Sežani. — (Smrt.) — 8. t. m. je umrla 28-letna Irma Kocjanova. Zadela jo je srčna kap. Rajnica je bila umno in naobraženo dekle. Bog ji bodi milostiv!

Rodik. — (Smrt.) — Pred kratkim je umrla v visoki starosti mati našega g. župnika. Svojo tiho bol ob bridkem udarcu, ki je zadel preljubljenega gospoda, smo vaščani pokazali z veliko udeležbo pri pogrebu.

Tomaževica. — Preteklo sredo zjutraj je zadela 65 letnega Franca Bandelja kap, ravno ko je hotel vstati. Bil je korenjak, da malo takih.

Lipa. — (Ogenj.) — V soboto 14. t. m. je gorelo pri posestniku Jožefu Ciganu. Zgorela sta hlev in skedenj. Živino so komaj rešili. Ena junica se je udušila v dimu.

Iz Vipavske doline.

Zalošče. — (Prepir za faro.) — Že več ko pol stoletja je, odkar se je zbudila v Zaloščanih in Saksidovcih misel, da bi se odcepili od prvaške fare.

Da spadata omenjena kraja kljub bližini Dornberga pod Prvačino, je vzrok ta, da ležita na desnem bregu Vipave, ki se prav čudno kljukasto zavija. Mostov tedaj ni bilo, ceste —

300 let je tega — tudi ne. Prvačina je na desnem bregu, Dornberg pa na levem, torej je bilo za tedaj vzrokov dovolj, da so spravili Zalošče-Saksid pod Prvačino. Ko so nastali mostovi in ceste, so ljudje želeli svojo faro ali pa pod Dornberg.

Knez nadškofijski ordinariat goriški je z dopisom od 3. julija l. 1879. pisal šempeterskemu dekanu, kamor so sporne fare pripadale, da se morajo vsi prebivalci Zalošče in Saksida odločiti, da hočejo pod Dornberg, sicer se odcepitev od Prvačine ne more izvršiti. Med vaščani pa ni bilo edinosti. Zdravnik dr. Rojc je celo dal hišo na razpolago za bodoče župniške fare Zalošče. Prvaški župnik Kolavčič tudi ni bil nenaklonjen ustanovitvi nove fare, zlasti še ker je kazalo, da bi dušni pastir nove fare imel dovolj dohodkov. Radi needinosti je pa vsa zadeva zaspala. Nekateri ugledni domačini se niso hoteli več gnati, ker so želi zgolj nehvaležnost. Toda vprašanje nove fare sv. Lovrenca (Saksid, Zalošče in bližnji zaselki) je še vedno odprto. Ljudem je Prvačina res od rok. Drugo vprašanje in glavna ovira pa je: odkod dobiti pri sedanjem popmanjkanju duhovnikov lastnega dušnega pastirja...? Misel pa je le bilo treba sprožiti. Morda se bo še kdo drugi oglasil.

Št. Vid nad Vipavo. — (Biser na maša.) — 3. adventna nedelja je bila za šentviško faro res božji dan veselja. Slovesno so potrkavali novi zvonovi, ki so bili ravno te dni po 12 letih obešeni. Zvonovi odgovarjajo popolnoma prejšnjim, so pravilno ubrani, kar je potrdil tudi slavni šentviški rojak, profesor Stanko Premrl, ki se je ravno ta dan zaradi biserne maše mudil med nami. Vsa pota, ki vodijo v Št. Vid, so bila polna romarjev, veselo prepevajočih. Prihajali so peš, na voze, na kolesih in v avtomobilih. In v Šentvidu: mlaji, zastave in ljudstva, kakor ga ni videl Šentvid niti ob sklepu lanskega misijona. Kaj pa je vendar danes v Šentvidu? Biser na maša je, ki jo je med prijaznimi Šentvidčani pričakal preč. gospod konzistorijalni svetnik in duhovnik tržaške škofije, župnik v pokoju Matej Rebolj. Iz krasno ozaljšane in lepo prenovljene cerkve — čast g. župniku, dekletom in fantom — se prikazuje sprevod duhovnikov, 12 sobratov, ki gredo po slavljenca. Krepka, končna postava biseromašnikova se prikaže na vratih, prednica dekliške Marijine družbe mu s čestitkami izroči lep šopek belih nageljnov in redki sprevod se pomika v cerkev, kjer 89 letni biseromašnik zapoje s čvrstim glasom kakor pred 60. leti: »Pridi, Stvarnik sv. Duh!« Pevci, pod vodstvom profesorja Stankota, odpevajo. Na prižnico stopi dekan vipavski, po kaže ljudstvu življensko pot biseromašnikovo, razloži pomen katoliškega duhovnika in konča z željo, da bi Gospod podaljšal dneve slavljenčeve do skrajnih mej človeške starosti. Ob 3. pop. je bila zopet polna cerkev. Župnik-svetnik Debevec iz Budanj je lepo razlagal pomen papeštva in še po-

sebej pomen sv. očeta Pija XI. zlatomašnika. Naj se izpolnijo vse besede in molitve poslane pred božji prestol za našega biseromašnika. B.

Dornberg. — (Lačna gospod a.) — V petek 13. t. m. ponoči so trije domači vasovalci opazili blizu Kavčičeve gostilne avtomobil. Pes je močno lajal, ko je avto privozil do gospega kurnika. Mladenci so na to še videli, kako je avto na vso moč oddirjal. Bil je iz Trsta, v njem so sedeli štirje v kožuhe zaviti gospodiči. Naslednje jutro je Kavčičevka opazila, da so se goske odpeljale — z avtomobilom. — V soboto je Jožef Cotič, Kontov po domače, spravljal sirče na senik. Pri delu je padel in si zlomil nogo. Zdravi se v goriški bolnišnici.

Iz Gor.

Sv. Lucija. — (Farni praznik. — Semen j.) — Na dan sv. Lucije, 13. t. m., ko je farni praznik in običajni semenj, je bila v cerkvi prav lepa slovesnost. Lepo petje z novimi orglami pri prvi sv. maši, tem slovesnejše pa pri veliki sv. maši ob 10. uri. Bilo je več duhovnikov. Prostorno cerkev so pobožni romarji napolnili do zadnjega kotička. Pa koliko jih še noter ni moglo! Toliko ljudstva še ni bilo pri Sv. Luciji. — Tudi semenj je bil nenavadno dobro obiskan in zelo živahen. Ničesar ni manjkalo, vsega je bilo dovolj.

Lokve pri Trnovem. — (Smrt na nesreča.) — Dne 10. t. m. se je dogodila strašna nesreča. Dobri mladenič Franc Winkler št. 33 je šel na streho, da bi izvršil popravilo pri dimniku. Nenadoma mu je prišla omotica in padel je 14 m globoko, si pretresel možgane in v par trenutkih izdihnil blago dušo. Kako radi smo ga vsi imeli, je pokazal pogreb dne 12. t. m. Večni pokoj blagemu mladeniču, sorodnikom naše sožalje!

Avče. — (Bomo ob dobro ime.) — Naša vas je bila vedno na dobrem glasu. Nekaj časa sem pa se nekateri močno trudijo, da bi vas spravili ob dobro ime. Iz maščevalnosti so začeli sosedom rezati poganjke, ruvati kozolce in podobno. Imamo že par takih slučajev, pa bomo takim ljudem stopili na prste.

Sela pri Volčah. — (Vodovod.) — Naš vodovod je že 6 mesecev v pokoju. Premožnejši so si skupali vodnjake. Kaj naj storijo pa revnejši? Naprava vodnjakov nas bi stala več kot poprava vodovoda. — Č. g. župnik volčanski je poskrbel za popravo naše porušene cerkve. Tudi zvonove imamo. Kdo bo pa zvonil? Pred vojno smo plačevali skupno enega moža.

Log pod Mangartom. — (Zarudarsko kapelo.) — Praznik sv. Barbare, zavetnice rudarjev, smo prav lepo obhajali. Pri maši je izvrstno pel moški zbor. Med mašo je bilo darovanje za kapelico sv. Barbare, ki smo jo že pred leti nameravali zgraditi. — Isti dan je umrl v Koritnici rudar Alojz Černuta. Zapustil je ženo s tremi otročiči. Rudarji so nabrali za prvo pomoč 100 lir.

Književni pomenki.

Nemška kritika o Cankarju.

Pred nekaj meseci je na Dunaju izšel nemški prevod Cankarjevega »Hlapca Jerneja« (Der Knecht Jernej). Nemška javnost je Cankarja zelo ugodno sprejela. V vodilnem berlinskem dnevniku »Berliner Tageblatt« (8. decembra 1929.) je W. von Trott zu Solz zapisal o Cankarju sledeče besede: »Cankar je resničen pesnik; dana mu je moč jezika in zmožnost, da kot čuječ človek v speči sodobnosti naredi slišno tisto, česar drugi ne slišijo. Naslednje črtice (v zbirki je izšlo tudi več črtic, ur.) so v svoji nedotaknjenosti in priprostosti čudovite, ker manj zahtevajo, ker so bolj lirične po obliki in vsebini in nimajo takega pomena kot pravkar obravnavana povest (namreč »Hlapec Jernej«, ur.), katero šteje Hermann Wendel k najmočnejšim socialnim povestim svetovnega slovstva.«

Ivan Mrak: Obraz Karle Bulovčeve.

Trilogija. Prvi del: Slepi prorok. Himna. Ljubljana, 1929. Založili in izdali »Slovenski zmaji«. Str. 122.

Karla Bulovčeva je kiparka. Umetnostna kritika se ni izrazila o njej čisto povoljno. Sedaj se je v njeno obrambo dvignil Ivan Mrak. Napisal je dramatične trilogije prvi del: Slepi prorok. Nastopajoče osebe so sami znani obrazi iz ljubljanskega javnega življenja. Imena so malo potvorjena, a vendar prozorna. — Avtor je nova zvezda. Po slogu, tehniki in velikosti miselnega obzorja bi sodil, da je kak šestdesetletec ali sedmošolec z nejasnim in še netrjenim pogledom na življenje in umetnost. Ako bi kak starejši človek napisal tako knjigo, bi jo z mirno vestjo imenoval pamflet. —

Slavko Slavec: Dora se drami in drugi spisi.

Tiskala in založila tiskarna »Edinost«. Trst, 1929. Str. 116. — Biblioteka za pouk in zabavo, V.

Vodilno povest v V. zvezku »Biblioteke za pouk in zabavo« je napisal Slavko Slavec. Slavec odlikuje krepek, plastičen slog, ki je včasih skoraj iskan. Predmetno pa Slavec ni tako močan. — Damir Feigel je zaključil »Faraona v fraku«. Zmešnjava, ki je nastala radi pobeglega faraona, se je lepo odmotala. Faraonu so se stekle ure življenja in sam se je vrnil na svoje staro mesto v muzej. Postopač Urban je postal pomožni vratar na policiji. — Zanimiv je odlomek iz življenja ameriškega profesorja Mihajla Pupina, ki je rodom Srb iz Banata. Pupin je svetovnoznani učenjak in izumitelj. Članek je napisal L. Č. a. k.

Viljem Buš: Cipek in Capek.

Sedem burkastih šal. Sto pisanih slik. Poslovenila Sonja Sever. V Ljubljani, 1929. Nova založba. Str. 56.

Buš (pravzaprav Busch, 1832.—1908.) je pesnik in risar. K svojim verzom je sam naredil risbe. Risba in beseda sta pri njem tako tesno spojeni, da človek ne ve, ali je besedilo ilustriral ali pa je risbam napisal razlago. Njegova knjiga »Max und Moritz« je l. 1865. prvič razveselila nemško mladež. Letos pa jo je Sonja Severova zelo spretno ponasila. Prevod z izvrtnimi slikami je izšel v Ljubljani pri Novi založbi. Zgodbe o »Cipku in Capku« so zelo pripravno čtivo za otroke; pa tudi odrasel človek bo rad segel po njih.

Josip Rustja: Travnistvo.

Izdala Gor. Moh. družba. 1929. Tiskala Kaptolška tiskarna v Gorici. Str. 104.

Goriška Mohorjeva družba je dala svojim udom zopet eno gospodarsko knjigo, in sicer

»Travnistvo«, ki ga je napisal inž. Jos. Rustja.

Knjiga je bila za našega kmeta res prepotrebna in želeli bi bilo, da bi se je naši mladi pa tudi starejši gospodarji prav pridno posluževali. Naj nihče ne misli, da je storil dovolj, če je knjigo enkrat prečital s koledarjem in drugimi Mohorjevimi knjigami vred. Ne! Travnistvo ni roman, ampak je gospodarska knjiga, ki jo je treba čitati počasi in vsako poglavje posebej dobro predelati, tako da ostanejo napisani nauki in nasveti trajno v spominu. Vsak gospodar ve, da tvori živinoreja najvažnejši dohodek naših kmetij v večjem delu dežele. Toda ta dohodek bi bil lahko še večji, če bi naši gospodarji znali umno oskrbovati travnike. Radi tega je Gor. Moh. družba izdala knjigo o travnistvu. Knjiga obsega na 102 straneh vse najpotrebnejše, kar bi moral v današnji dobi vsak naš gospodar vedeti o travnistvu.

Največje italijanske luke.

Italija je polotok, ki moli v Sredozemsko morje. Njena obala od Sušaka do Ventimiglie na francoski meji je silno dolga, saj meri 4314 kilometrov. Če štejemo zraven še otoke, ima Italija nič manj ko 8500 kilometrov morskega obrežja. Da leži na teh obalah marsikatero mesto, marsikatera važna luka, je naravno. Luke so v našem času izhodišča v tuje dežele, oporišča svetovne trgovine.

Če začnemo na vzhodni meji in sledimo obrežju do Ventimiglie, naletimo na nastopna najvažnejša pristanišča Italije: Reka, Trst, Benetke, Ancona, Neapolj, Civitavecchia, Livorno, Spezia, Genova in Savona. Na otoku Siciliji sta najpomembnejši luki Catania in Palermo.

Važnost pristanišča lahko presodimo po treh vidikih: 1. po številu ladij, ki prihajajo in odhajajo; 2. po številu ljudi, ki se v luki vkrcajo ali izkrcajo in 3. po množini blaga, ki ga ladje v luki naložijo ali izložijo.

Po številu ladij, ki prihajajo in odhajajo, je najvažnejša italijanska luka Trst. Sledi Neapolj, na tretjem mestu je Genova, na četrtem Reka, na petem so Benetke. Število ladij pa ni vedno najvažnejše, zakaj ladja lahko pride prazna in ravnotako prazna lahko odpluje. Važnost luk je treba presojati edino po gospodarski koristi, ki jo prinašajo, to se pravi po prekmorskem prometu z ljudmi in z blagom.

Ker italijanska vlada izseljevanje čim bolj more omejuje, stopa prekmorski promet z ljudmi bolj v ozadje in je postal najvažnejši činitelj vsake luke promet z blagom.

V tem oziru je najvažnejša italijanska luka Genova, za drugo in tretje mesto se borita Trst in Benetke, na četrtem mestu je Neapolj.

Naj govore številke:

Celotni blagovni promet je znašal v posameznih lukah (v tisočih ton, 1 to na je 10 kvintalov)

	l. 1927.	l. 1928.
Genova	7.266	7.294
Trst	2.498	2.781
Benetke	2.370	2.811
Neapolj	2.351	2.305

Pisana je poljudno, tako da jo bo vsakdo lahko razumel. Največjo važnost je pisatelj poлагal na popis koristnih trav in detelj in na popis in način uničevanja plevelov. Škoda le, da mu ni bil dan na razpolago večji obseg, da bi bil ta poglavja še bolj obdelal. Za poznavanje trav bi n. pr. dobro služil točnejši popis o poznavanju trav in o razlikovanju raznih podobnih trav, kot so lisičji rep, mačji rep in medena trava. Vnaprej določeni obseg knjige je tudi vzrok, da se pisatelj ni mogel dovolj razpisati v nekaterih drugih poglavjih, n. pr. čas košnje (koristi pravočasne in škode prekasne košnje). Kar se v tako majhni knjigi lahko pove o travnistvu, to je pisatelj povedal v polni meri. Kjerkoli je mogel, je pretresel tudi naše domače razmere. K boljšemu razumevanju knjige mnogo pripomorejo številne slike, ki jih je pisatelj dobro izbral in razmestil. Knjiga bo dobrodošla vsem našim živinorejcem. inž. pn.

	7990	8092
Livorno	2.054	1.970
Savona	1.350	1.542
Civitavecchia	924	882
Reka	784	866
Palermo	787	788
Ancona	770	683
Spezia	760	660
Catania	561	701

Iz navedenih števil je razvidno, da je daleč najvažnejši promet v Genovi, ki je glavna luka za trgovino s premogom in glavno izhodišče vsega prometa z vsem prekmorskim svetom, posebno z Ameriko.

Daleč za Genovo prihajata Trst in Benetke. Iz gornjih števil beremo, da so Benetke leta 1928. nadkrilile Trst. Razvoj v letošnjem letu je enak. Benetke se imajo zahvaliti za svoj napredek velikemu industrijskemu ozemlju, ki je nastalo v okolici Benetk, to je v Mestrah, kjer grade vedno nove tvornice. Benetke imajo prednost pred Trstom tudi glede trgovine z južno Nemčijo, ker gre večina blaga čez Brenner.

V zadnjih letih se od vseh italijanskih luk najbolj razvija Savona, ki odjeda polagoma promet Genovi. Številke nam nadalje povedo, da se promet na Reki polagoma razvija in boljša, a pristanišče še daleč ni doseglo predvojne višine.

Objave.

Duhovne vaje.

V zavodu Naše ljube Gospe v Trnovem bodo od 26. do 30. decembra duhovne vaje za Marijine družbenice. K tem so prijazno vabljeni nekdanje gojenke zavoda, kakor tudi pridna dekleta iz Marijine družbe. Mladenke, ki se jih želijo udeležiti, naj se javijo ali svojemu duhovnemu voditelju ali pa naravnost na naslov: Collegio de Notre Dame — Torrenova di Bisterza — Carnaro.

Bravce

epozarjamo na današnji oglas G. H. Aidinyan, trgovca s perzijskimi preprogami v Trstu.

Obrt napreduje.

Domača goriška tvrdka Josip Kerševani, Piazza Cavour 9 (Stolni trg) je prevzela glavno zastopstvo svetovnoznanih šivalnih strojev »Pfaffe«.

23.233

22475

752

14.485

2990

15.191

8042

**Sveta
noč,**

**blažena
noč...**

Največji družinski praznik.

Je še en praznik med nami, katerega nam ni mogla vzeti ne beda ne vojna, ne moda ne brezbožnost. Na ta praznik se vračajo domov vsi. Oživela so pota in ceste — po njih prihajajo radostnih oči oni, ki jih je raztreslo življenje. Ta sveti večer morajo biti pri ognjišču vsi: oče, mati in deca, vsi polni pričakovanja in polni hrepenenja. Na ta sveti večer se nihče ne spominja, da bi ga zapodili v svet, ki je tako velik, in ki je brez srca in brez usmiljenja in brez sreče. Nihče ne ve nič o tem — saj je sveta noč nocoj, čas poln radosti in poln veselja.

To je sveti večer, ko nihče ne vpraša, kaj smo grešili v svetu, kaj je kdo storil hudega in zlega. Nihče si ne upa dotekniti strune, ki bi zaplakala in zaihtela in tožila in očitala obenem — prav nihče, saj je sveta noč nocoj, polna milosti in odpuščenja in pozabljenja: vse hudo, vse zmote in vse trpljenje je izbrisano in pozabljeno nocoj!

Da, nocoj je sveti večer priklical otroke domov, da v domači hiši vsaj za hip pozabijo vse tisto o daljnih neprijaznih krajih, vse tisto o tujih ljudeh, vse tisto o mrzlih srcih brez sočutja in ljubezni, vse tisto o samoti in zapuščenosti.

Kako smo pa mi pripravljeni za te svete praznike. Se ni morda razbohotila v naših srcih huda želja, ki je prekratla svetost, občuteno in doživeto v mladih, davnih letih? In še dosti, na kupe je teh plev! Niti imena jim ne znamo. Eno je zloba, drugo je boleost, porojena iz nje; pa spet srd tvoja in drugih, ki ti jo vračajo; razrastlo se je v mračnjava in zastrlo lepe upe in to je strupen plevel, ki spodje vedrost dela in življenja; in še je dosti teh hudičevih semen: maščevavnost, zlohotnost, malovernost v sebe, pozaba materinih in očetovih nauk, ta in še druga so njih imena.

Le mečimo, le, to snetljivost v se, pa bodo srca celo v svetosti polni nocoj pusta.

* * *

Smejemo se poeziji največjega družinskega praznika, češ veliki smo in za prazne marnje prestari. Pa koliko jih je, ki bi se pol življenju odrekli, če bi svetonočne melodije spet tako občutili, kot so jih nekoč.

Da bi vsem, tudi najbolj zapuščenim in neznatnim med nami, vlili svetonočni zvonovi miru in sprave v razboljene duše, to voščilo naj gre iz teh strani v vse naše domove.

Tam v Betlehemu...

Cesar Avgust je zasedel l. 30. pr. Kr. rimski prestol. Najprej je moral s silo udušiti razne upore. Ko se mu je to posrečilo, se je lotil notranjega dela, da bi si utrdil gospodstvo in enotno uredil svojo obsežno državo. Spoznati je hotel število in premoženje svojih podložnikov. V ta namen je priredil ljudsko popisovanje. Najspodobnejše svoje višje uradnike je določil, da so v posameznih pokrajinah popisali ljudstvo. Takih popisovanj je bilo več. Trikrat je ukazal prešteti vse rimske meščane, ki so imeli v državi posebne pravice. Med nje so se šteli v prvi vrsti svobodni meščani rimskega mesta, pa tudi prebivalci drugih mest in krajev, katerim je rimsko starešinstvo podelilo to častno in važno ime.

Popisovanje.

Ob času, ko se je imel roditi naš Zveličar, je pa cesar Avgust zapovedal mnogo splošnejše popisovanje, ne

samo rimskih meščanov, marveč vseh državljanov. Ravno takrat je vladal v celi državi splošen mir. S tem ukazom je hotel cesar najprej zvedeti, kako so bile porazdeljene zemljiške posesti; nekako zemljiško knjigo je nameraval ustanoviti, da bi dobil pregled, koliko dohodkov ima posamezni državljan njegovega cesarstva. Šlo mu je pri tem v prvi vrsti za davčne namene. Šele po takem zapisniku je mogel urediti redno pobiranje davkov. Vrh tega je pa hotel imeti natančno število vseh ljudi. Rimljani so namreč imeli poleg drugih davkov tudi osebni davek ali davek od glave, ki se je moral plačevati od vsake osebe, ki je dosegla neko določeno starost. Tako se je n. pr. v sirski pokrajini, kamor je spadala tudi sv. dežela, zahteval ta davek od moških po dopolnjenem 14., od žensk pa po dopolnjenem dvanajstem letu.

Pri popisovanju je bilo treba povedati svoje ime, bivališče, vrednost premoženja, ime očetovo, materino, ženi-

no in otrok in pri vseh tudi starost. Poleg tega so zahtevali od vsakogar, da je pri ti priliki prisegel cesarju zvestobo.

To popisovanje je bilo prvo pod Cirinom, oblastnikom v Siriji, pravi evangelist. Do najnovejšega časa se je mislilo, da je bil Cirin (ali Kvirin) samo enkrat sirski oblastnik, namreč od l. 759. do 765. od zidanja mesta Rima. Sedaj so pa učenjaki dokazali, da je bil dvakrat, in sicer prvič od jeseni l. 750. ali pa vsaj od l. 751. Naš Gospod se je rodil l. 749. po zidanju mesta Rima. Cirin je lahko pričel popisovanje kot vrhovni vojaški poveljnik in je zvršil kot oblastnik, kar je kmalu potem postal; ali pa je pričel popisovati kdo drug, dokončal pa Cirin, po katerem se popisovanje imenuje. Lepo se s tem ujema poročilo Tertuliana, ki pravi, da se je Palestina popisovala pod oblastnikom Sencijem Saturninom, ki je bil torej Cirinov prednik. Kakor vidimo, se popisovanje ni zvršilo pod Sencijem, ampak šele pod Cirinom.

Rojstvo.

Pri Judih se je moral vsak zglašiti v svojem mestu. Kakor smo že povedali, so Judje svoje rodovnike vestno spravljali. Ti rodovniki so bili shranjeni na tistem kraju, kjer je bila kaka rodbina doma. Davidov rod je izviral iz Betlehema; zato so imeli Davidovi potomci svoje rodovnike tam shranjene in so se morali iti tudi tja popisat. Ta dolžnost je gnala Jožefa, da se je podal na dobre štiri dni hoda dolgo pot iz Nazareta v Betlehem. Ž njim je šla tudi Marija. Jasno je, da je morala biti tudi ona iz Davidovega rodu. Osebnost se je morala udeležiti zapisovanja, ker je bila dedna hči svoje rodbine in je skoraj gotovo imela v Betlehemu kako zemljišče ali vsaj kake druge dedne pravice.

Paganski cesar je tako s svojim poveljem nehote sodeloval, da se je zvršila napoved preroka Miheja, ki je prerokoval v Betlehemu Mesijevo rojstvo. Marija in Jožef sta prišla v Betlehem, a mestece je že bilo polno tujcev. Morala sta poiskati prenočišča zunaj mesta v pastirski duplini in tu so se dopolnili dnevi, da je prečista Devica rodila božjega Sina.

Božje dete govori.

Neprestano stegujem roke po tebi, ker sem željan tvoje ljubezni. Če z ljubeznijo sprejmeš vsakdanje žrtve, te bom blagoslovil z usmiljenjem.

V mojih rokah so meje zemlja in višine gora so moje. Moje je morje in suho zemljo sem jaz ustvaril. Moj mo-
raš biti tudi ti, zato sem te poklical, da mi slediš.

Moja moč je ustvarila zemljo in ne-
bo sem jaz premeril; moje srce se je
pa globoko nagnilo k tebi.

Rad bi se domenil s teboj: čim bolj
ti nalagam vsakdanje križe, tem bolj
željno hrepeni moje božje srce po
dokazih tvoje ljubezni.

Usmiljenje in pravičnost naj te nik-
dar ne zapusti. Obleci ju kot suknjo
in napiši v srce, pa te bom s svojo lju-
bezniho vekomaj blagoslavljal.

Z jaslic vzemi s seboj potrpljenje v
trpljenju, ki je s toploto napolnjevalo
betlehemijski hlevček.

Rad bi te imenoval svojo lastnino;
rad bi te učil, da ne hodi po poteh
množic, da se lahko vsekdar solnčiš v
svitu moje milosti.

Kdaj je bil Kristus rojen?

»Čudno vprašanje,« poreče kdo, »saj
vendar že vsi vemo kdaj: 25. decem-
bra o polnoči leta 1.« Le počasi. Ni
prav tako.

Res je, da štejemo leta po Kristu-
sovega rojstvu in bi bil potem takem
naš Gospod rojen pred 1928. leti. To-
da tudi ta letnica ne drži popolnoma.
Po tako zvanem krščanskem štetju je
zapadni svet začel računati leta šele
v 10. stoletju. Utemeljitelj tega štetja
je rimski opat in učenjak Dionizij Ne-
znatni, ki je živel v 6. stoletju. Toda
je veliko vprašanje ali je Dionizij leta
prav računal. Nekateri trde, da jih je

naračunal preveč, tako da ni preteklo
od Kristusovega rojstva 1929 let, am-
pak nekaj manj. Drugi so pa zopet
mnenja, da je rimski letopisec zraču-
nal premalo let in bi se bil po-
temtakem rodil naš Gospod 2 ali 3.
nekateri menijo celo 6 let pred za-
četkom sedanjega štetja. V cerkve-
nih molitvah se bere, da se je Kri-
stus rodil v letu 752. od ustano-
vitve Rima. Ta letnica se tudi vjema
s poročilom evangelista Luke, ki je
zapisal: »To popisovanje je bilo prvo
pod Cirinom, oblastnikom v Siriji.«
Cirin ali Kvirin pa je bil rimski na-
mestnik v Siriji okoli l. 750.—752. po
ustanovitvi Rima.

Božična.

(Ljudska.)

V štalici, na slamici
ubogo detece ležil
V pleničice zahaljeno,
Marija ga lepo drži.

* * *

Le drži ga, le zibaj ga,
da se usmili nas!
Le moli ga, le prosi ga,
da v raj pripelje nas.

Kot ni natančno znano leto, tako je
še manj natančno znan dan Kristuso-
vega rojstva. Prvotno niso po vsem
krščanskem svetu obhajali božiča na
isti dan. Za rimsko cerkev je dokaza-
no, da vsaj izza l. 354. po našem šte-
tju obhaja božični dan dne 25. de-
cembra. Po rimski cerkvi je ves za-
pad obhajal božič z istim datumom.
Vzhodne cerkve so pa praznovale
rojstvo Gospodovo skupaj s prazni-
kom razglasenja Gospodovega 6. ja-
nuarja. Poseben praznik Kristusovega
rojstva se je na vzhodu udomačil šele
v četrtem stoletju.

Kako pa to, da se praznik rojstva
obhaja ravno 25. decembra? Nekate-
ri razlagavci menijo, da je vplival kak
simbolični ali zgodovinski razlog.

Tajnik papeža Damaza Furius Dioni-
sius Philocalus je sestavil civilni kole-
dar za l. 354. V tem koledarju pade na
dan 25. decembra praznik rojstva
solnčnega boga, dies natalis solis. Pa-
gani so slavili rast, t. j. moč narašča-
jočega solnca po 21. decembru. Cer-
kev je torej, po mnenju nekaterih uče-
njakov, pretvorila paganski praznik v
krščanskega. Cerkev je že iz prvih po-
četkov imela v svoji modrosti in po-
znavanju ljudske duše navado puščati
izpreobrnjenecem dotedanje navade in
praznike; napolnila jih je le s krščan-
sko vsebino. Sicer pa že sv. pismo
imenuje Kristusa luč z višave. Cer-
kvena pisatelja Ambrož in Ciprijan
ga označujeta kot resnično solnce.
Zato ni nič čudnega, da zmagovalna
Cerkev ni zatrla že morda obstoječi
paganski praznik, marveč ga je obdr-
žala ter mu dala čisto novo, krščansko
vsebino rojstva večnega Solnca.

Gustav Lindqvist:

Črni madež.

(Iz zbirke »Dagsländer«. — Prev. P. Butkovič.)

Mala četverokotna trgovska pisarna
v ozki hiši iz šestnajstega stoletja na
štokholmskem tržišču; stanovanje je
prirejeno od vrha do tal za uradne
prostore in skladišča. Tu sta dve ne-
pregorljivi blagajni, dve z vijaki pritr-
jeni stolici in visoki pisalni mizi, na ste-
nah visijo zbledeli zemljevidi, neko-
liko kričečih angleških oglasov in ura
z uteži. Dasi je zunaj beli dan, sta obe
plinovi svetilki vžgani; kajti celo
solnce se brani pogledati v to nepri-
jazno bivališče mamona.

Bled, uvel mož z globokimi brazda-
mi na upalem obrazu sedi pri odrgnje-
ni, s črnilom zamazani pisalni mizi in
enakomerno potiska pero po menicah
in računih.

Ko bi le hotel, bi lahko zamenil ta
tesnobni in moreči mir z veselejším
okoljem. Splaval bi v junijskem dnevu
s čolnom v ločje in motril tam potova-
nje rib, ko zavalovi včasih sapica na
vodni površini v srebrnomigljajoče
prožice; blodil bi skozi dolge, temne
gozdove, da bi resnično našel začarani

Pierre L'Ermitte:

FRANCE.

Težka vrata delavnice so se zaprla
za njima; bila sta na cesti; ura je bila
deseta zvečer.

»Kaj naj počneva do jutri?«

»Kar hočeš.«

»Vendar povej!«

»Torej... glej... nocoj je božič;
fanta sva in praznovati ga moreva
kot meščani, ki imajo vsak svojo baj-
to... kaj se ti zdi?«

»Dobro bi bilo!«

»Se ti zdi?«

»Da!«

»Torej, na desno sto-paj!«

In odšla sta sama ponoči med veli-
kimi zidovi tvornice, kjer so njuni
koraki v daljavi budili bobneč odmev.

France se je burno ustavil in pogle-
dal Janezu v obraz:

»Ali imaš kaj žerjavice?«

»Deset frankov... pol novca.«

»Jaz pa osem... Dragi, sedaj si bo-
va privoščila božičnico, ti pravim. Baš
prav, v neki gostilni blizu kolodvora
sv. Lazarja imam rojaka, ki pomiva
posodo. Tam nama postrežejo s klo-
basami... veš, s prvovrstnimi kloba-
sami... to je že nekaj!...«

»Res, ali so prave?«

»Ah, dragi moj, ... jokaj bi!...«

»Toda, v tistih krajih je najbrž dra-
go?«

»Drago... Ne posebno... In po-
tem!... Saj je božič... Kaj bi?«

»To... to je res.«

»Jaz... jaz vem... Sicer pa povpra-
šam po svojem rojaku.«

»Po tistem, ki pomiva posodo?«

»Da!«

* * *

Vozovi vrtnarjev so drdrali mimo in
šli proti tržnicam; kopita njihovih
konj so tako močno udarjala ob tlak,
da sta delavca obmolknila, ker se nista
razumela.

Noč je bila mrzla in vlažna.

Prodirna in grenka megla je zapirala
mladeničema vsak pogled. Na nebu ni
bilo nobene zvezde. Tu in tam je ko-
rakal kak človek, kak par in se drhte
stiskal; med njimi je bila kaka dru-
žina: mož, žena in dva otroka.

»Ti gredo najbrž k polnočnici,« je
rekel France.

»Najbrž!...«

»Ali si ti že kdaj bil pri polnočnici?«

»Da... Ko sem bil doma, je nisem
nikdar zamudil.«

grad v obliki kože, rdeče poslikane — tam bi se dositega napil kislega mleka ali pa žmitka.

Pri vsem tem ni po ničemur koprněl. Edino to je želel: neprenehoma sedeti na visokem in škripajočem stolu in polniti kolone števil in nepregorljivo blagajno tako, kakor je delal že dve tretjini življenja. Noben mučenik ni z večjim trdom tekmoval za svoj žar: ni venec, kakor je delal on za svoj milijon; noben poveljnik ni po doblje: ni bitki bil ponosnejši, kakor ta uboga stvarca v svoji mišji luknjici, če je kakega tekmeča prevaral.

Trgovca Wilen živi le za to, da špekulira s kavo, da grmadi denar, in ne privošči ne samemu sebi ne komu drugemu najmanjšega priboljška. To je duša, natačno postavljena na sredi: no med zločinom in neumnostjo.

Neprijetne za njegovo zdravje so posledice vednega sedenja na istem mestu in nepretrganega prepisovanja števil, ki so se oglašile še le zdaj v pozni starosti. Pojavila se je oslabitev vseh moči in tu in tam tudi omotica. Zato so mu zdravniki venomer priporočali, naj se popolnoma odtrga od svojih skrbi in za daljši čas spremeni ozračje. Med njim in počitkom pa je stal nekak neredovit dobiček. V isti meri, s katero je zapravljal zdravje, je pridobival to, po čemer je najbolj hrepenel: — denar. Nekdaj je imel prijatelje, spoštovanje tudi od sorodnikov, dobro spanje, vesel nasmeh in večkrat še solze sočutja v očeh. Polagoma se je iznebil vseh teh reči in jih zamenjal z zastavnimi listi in obveznicami, kakor delajo divjaki, ki menjajo bisere za žganje.

Prav sedaj je bil veletrgovca Wilen v neznosnem razpoloženju. Priporočili so mu sicer, naj opusti večja dviganja cen, pa je začela sedaj cena kavi naglo padati in je radi tega tudi vse drugo padalo. Pa je pred nekoliko tedni kupil par tisoč vreč kave v Braziliji. Šlo je za to, da bi se izvelel iz te igre s čim najmanjšo izgubo. V takih trenutkih se je knjigovodij, sedečih v sosednji sobi, polastil nemir: vedeli so, da sledi najmanjšemu prestopku odpust iz službe.

Medtem je potrkalo na vrata. Prikazal se je strežaj v službeni obleki z

listom v roki in se globoko priklonil. »? ?«

»Ta list je poslala gospa Holdt, ki prosi za odgovor — najpozneje jutri.«

Wilen je nekaj zamrmral pod nos, odpravil strežaja in nestrpno odprl ovojnico. V nji je bil seznam darov s podpisi in nekoliko vrst te vsebine:

F. T.

Na sveti večer...

*Priplaval v deželo je sveti večer!
Odvzame naj, bratje, nam misli po-
svetne,*

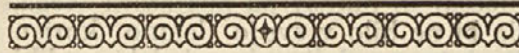
*zasanja naj v dobe mladosti nas cvetne
in v duše naj vlije svoj sveti nam mir.*

*Z otroci pred jasli stopimo lesene:
Pokojno v njih Dete nebeško leži.
Na snopu pretrdem iz slame rumene
v nas revne zemljane obrača oči.*

*Pastirci na paši zapišajo črede
in Detece molit nebeško hite;
svetloba polnočna jih h hlevu privede,
kjer k jaslicam skromne dari polože.*

*Glej, angeli zbrani v sinji višavi,
žaré, da blišči se človeškim očem.
Prepevajo: Slava Bogu na višavi!
In voščijo mir bogoljubnim ljudem.*

*Miru svetonočnega Detece božje
naj trosi in nosi po naših vaseh!
Saj Dete nebeško prebiva najrajše
pri revnih, preganjanih, svetih ljudeh.*

»Spoštovani gospod!

Izpodbujena po Vaši neizmerni radodarnosti, ko gre za pomoč nesrečnim, sem se predrznila, poslati Vam seznam darov.

Kakor vidite, so naslovi darovalcev že vpisani in znaša prispevek deset kron. Blagovolite, spošt. gospod, pripisati za svojim imenom besedico »da«, ali pa, česar pa nikakor ne pričakujem, besedico »ne«. V ta namen nabrana svota je določena revni družini iz višjih krogov, kateri je nesreča

potisnila beraško palico v roke. Zato se namen te zbirke ne bo pod nobenim pogojem objavil.

Z velikim spoštovanjem

Marija Ludovika Holdt.«

S tem se je pa izčrpal še zadnji ostanek njegovega miru: popustil je brzde svoji jezi, katero so do sedaj ovirali zdravnikov nasveti.

»Takele gospe iz boljše družbe! Beračijo z lepimi besedami za svoje potratneže in nemaniče... delajo seveda vse na tihem... da bi ne bilo nikake opombe v časopisih. Ne, za vruga da ne! Ne, ničesar... tako je geslo Avgusta Wilena... ampak pri Bogu... kaj... ah...«

Starec je prebledel kot kreda: vstal je in hotel pozvoniti za pomoč; pa se ni še dotaknil gumba električnega zvonca, ko je nezavesten padel na usnjati naslanjač.

Cela vrsta mavričnih barv se je zapodila mimo njegovih zaprtih oči. Mejnjava barv je bila vedno močnejša, dokler se barve niso prelile v žareč blesk škrlatastega zlata, pred katerim se je Wilen vil v bolesti in se tresel od strahu. Čutil je, kakor da bi ga nevidna sila nesla v vsemir, vedno višje in višje... Kar se je znašel pred zaprtimi vrati nebeškega raja. Zavzdihnil je in za trenutek pomislil, kaj naj pove v svojo korist, da bi mu dovolili vstop. Nesrečnež, ki bi imel lahko v življenju veliko dobrih del, se je tolažil z mislijo, da ni edini v taki zadregi.

Resnično ni bil sam, kajti pred njim je stal mož nenavadne postave. Bil je tibetanski razbojnik iz Tengri Nora, ki je bil ubit, ko je na čelu svoje družbe napadel karavano, nosečo dragoceno kožuhovino do Rajaha Mahy v Bhutan. Bil je visok, postaven, miščast, s črnimi in nekoliko poševnimi očmi, s kakor kava temno poltjo in temnih kodrastih las.

Najbrž je padel že ob začetku boja, kajti dolgi, beli njegov plašč ni imel na sebi nikakih madežev in ne iztrgane ga blaga. Zato pa je bila leva stran nekoliko vdrtja; tja ga je bila zadela svinčena krogla vodje karavane; — to je bil smrtni znak.

Plašen in trepetajoč se je razbojnik približal vratom, potrkal in izginil skozi nje izpred oči veletrgovca Wilena.

»In v Parizu?«

»Še nikoli nisem bil.«

»Torej, dragi, treba pogledati... da, pojdiva gledat!... Saj je lahko... Glej... toda, saj mora biti cerkev nekje blizu.«

»Kje?«

»Čisto blizu!... Tam!... Nasproti tistemu kočijažu, ki ima rdeče svetiljke.«

In res je po stopnicah cerkve Naše ljube Gospe loretske stopala elegantna in molčeča množica. Ura še ni bila enajst, a cerkev se je že zdela polna. Vsak gibljaj žametnih vrst je vrzel na mokre stopnice žarek svetlobe, nekako toploto, veliko luč notranjosti, ki je klicala ves svet, od visoke gospe do revnih h Kristusu Detetu: Venite adoremus! (Pridite, častimo ga!)

»Ali bi vstopila,« je rekel France.

»Saj ne spadam med črne!«

»Kljub temu... Ostala bova ob strani... Samo za trenutek... da si stvar ogledava... pred klobasami.«

In pomešala sta se med množico, se uvrstila in počasi šla po stopnicah.

»Nič manj res pa ni, da bi moja stara dobra mati ne verjela svojim očem, če bi me sedaj videla...« je pripomnil France.

»Morebiti je tudi ona pri polnočnici?«

»Če je? Tako gotovo, kot je tam doli... doma!«

* * *

V nepregledni množici je France izgubil Janeza.

Cerkev je bila svetla, topla, vonjiva. Tam gori na koku se orgle pošiljale na množico daljno, zelo sladko pe-

sem, da bi izpolnile čas do polnoči.

V zadregi radi svoje umazane obleke v sredi dostojnih gospodov, elegantnih gospa, dekel, ki so bile v svojih belih pecah zelo gosposke, je France začel obžalovati svoje dejanje. Bilo pa je čisto nemogoče iti nazaj, kajti množica je vstopala, vedno vstopala.

Da ne bi položaja še otežil, se je delavec hotel vsaj ustaviti. Prav tik njega je bil stol ob prehodu, stol, poln klobukov, kožuhov, ogrinjal, mufov, dežnikov; ako bi si upal, bi France prosil tiste majhne deklice tam poleg, naj odstranijo svoje stvari... Seveda, te poredne dvanajstletne punčke so s svojimi bujnimi lasmi in svojimi jopicami že kot nadvojvodinje... Ostal bo rajši na svojem mestu. Sicer mu je pa to ljubše, kot da bi se ponižal.

Toda oče je dal znamenje in hčerka

Wilén je počakal še za čas, potem se je odločil. Položil je roko na težka vrata in trikrat udaril nanje. Kmalu je zaslišal pritajeno rožljanje ključev in škripot v ključavnici.

Vrata so se odprla.

Veletrgovec Wilén je z dlanmi zakril obraz, da bi ne oslepel od prevelike svetlobe, ki je pljuskala skozi odprta vrata. Ne, ta blesk ni za tiste, ki so celo življenje presedeli pri temni pisalni mizi. Kmalu bo gledal iz oči v oči te žarovite radosti nebeškega raja...

Zagledal je pred seboj Petra iz Betsajde v belem oblačilu z dvema zlatima ključema in z milim obrazom. Nekoliko posmeha se je prikazalo na njegovih tenkih, lepo govorečih ustnicah. Že v dneh, ko je hodil po bregovih Meroma in Genezareta, so njegove posebnosti in modri pomisleki, kakor tudi njegove nedolžne šale večkrat prisilile Učenika k nasmehu.

»Kako se imenuješ, prijatelj?«

»Oh, prosim... imenoval sem se Wilén... Avgust Wilén in dr. Zares ne razumem, ali je to mogoče, da sem prišel do...«

V kotu ustnic je zadrhtel nebeškemu vratarju očit posmeh.

»Kaj pa si dobrega storil tam spodaj na zemlji?«

Na to vprašanje je bil Wilén že pripravljen, pa je vendar tišal in šele po dolgem premoru nekoliko nemirno izustil:

»Bil sem ud Dobrodelne družbe.«

Očividno se sveti Peter za te besede ni posebno brigal, kajti gledal je dvomljivo na Wilena, ki je po kratkem času spet začel:

»Lanskega leta sem dal dva tisoč za uboge.«

»Tako! Ko si pa prejel desetkrat večjo vsoto pri enkratni dobavi. Ali se spominjaš, kaj si nekdanj primešal med kavo?«

Avgust Wilén in dr. je pordečil. Vseprek so njegove misli brezupno blodile po najskrivnejših kotih spomina. Njegov obraz se je razjasnil.

»Zapisal sem sto tisoč kron za bolnišnico... Sto tisoč kron...«

»Vem o tem pisanju«, — je odvrnil sveti Peter. — »Poslušaj, prijatelj, ali si bil kdaj v gledališču?«

Avgust Wilén je neopazno položil roko na prsa.

»Da. Bil sem naročnik gledišča, a sem hodil radi pomanjkanja časa le poredkoma k predstavam.«

»Bodi kakorkoli! Vendar pa tvoji modrosti ni ušlo dejstvo, da kupujejo slabi igravci vence in si jih puste metati na oder. Mislim, da se razumeva!«

Wilén na to ni odgovoril in je molčal. Sveti Peter pa je nadaljeval:

»Živel si 73 let. Ves ta čas nisi storil ničesar, kar bi prihajalo iz dobrega srca. Za oči ljudi si delal dobra dela, ničesar in nikdar pa nisi storil tega, da bi ne bilo v svojo lastno korist. Poglej, tam doli sede pri delu veliki misleci, stoje govorniki, čuvajo zdravniki pri bolnikih, zvezdoslovci pri svojih daljnogledih. Vsi ti delajo na to, da bi temo razjasnili, ublažili trpljenje, dvignili dušo iz strahot vsakdanjega življenja, po bratsko združili sinove in hčere na zemlji, jih tolažili in pomirili. Ti si pa sedel sključen v svoji temni luknji in si v največji meri, katero si zmoget, povzročal pekel polomov in tako razširjal nesrečo med bogatimi in ubogimi. Vse kar so svetniki, mučeniki, učenjaki kamen

na kamen zidali, si ti v sebičnem pohlepu brez sočutja do bližnjega nevidno podiral...«

Prav malo časa pred tvojim prihodom sem dovolil vstopiti tibetanski mu razbojniku, ki je padel v boju. Dokler je živel, je bila vsa njegova okolica v strahu in trepetu — in vendar je v številu rešenih. Moj Gospod in Učenik noče smrti nobenega grešnika. Zato daje tudi tebi čas za pokoro v življenju. Kako dolgo, ne ve nihče — razen Njega. Preživi ta čas v dobrih delih. Delaj pa jih z dobrim srcem, ne pa zato, da bi te množica hvalila in bi imel od teh del samo denarne koristi.

Zdaj se ločiva in se vnovič snideva. Pazi, da se ne prikažeš z madežem na čelu. Po izvršenem le enem dobrem delu se boš znašel v nebeškem raju z Marijo iz Magdale in s skesanim razbojnikom. Peter iz Betsajde, Jonov sin, je govoril. Ne zabi njegovih besed! Z Bogom!«

Obrisi pisalne mize so se spet začeli prikazovati kakor na razvijajoči se fotografski plošči.

Veletrgovec Wilén je pomencal oči in se dolgo začuden oziral okoli, potem je prasn timer glasen smeh:

Kakšne čudne prikazni razvije lahko ta nezavest! Treba bo telefonirati doktorju Elelundu, naj kaj nasvetuje.«

Šel je k telefonu in pozvonil:

»Tam doktor Elelund?«

»Govori veletrgovec Wilén... Hvala, prav dobro mi je... Pred par trenutki sem imel spet tak napad raznih prikazni... Nebo in pekel sta šla pred mojimi očmi... Naj bo doktor tako dober in pride prav kmalu v pisarno — Pričakujem... Ne morem več stati pri telefonu... Vrtil se mi v glavi... Hvala... Računam na Vas!«

Veletrgovec Wilén je zaprl telefon in se vrnil k mizi. Ko je sedel v naslanjač, mu je padel pogled na list gospe Holdtove.

»Hm! Ta beraški list, ki mi je skoraj vzel življenje! Jim že pokažem...!«

Zelen od jeze, ki je ni mogel obvladati, je pomočil pero in napisal na rob za svojim imenom kljubujoče dolg »ne«.

je s svojimi majhnimi orokovičenimi rokami poskušala spraviti stvari s stolca... Majhen muf je padel na tla. Pobral ga je. Deklica se mu je zahvalila s tistim nekoliko sanjavim smehljajem, ki je lasten nekaterim bogatim mladencem.

»Sedite,« je rekel oče.

In France je sedel, ker si ni upal odkloniti, in vedno tesneje mu je prihajalo.

* * *

Tam gori pa so orgle nadaljevale svojo pesem. Polagoma pa se je igra poživila. Na zelo počasnih nitkah so glasja so se zdaj pa zdaj pojavili močnejši napevi ljudskih božičnic... in delavec je dvignil glavo.

Čuj... saj to pozna!... Samo, glej!... Organist igra dva, tri takte; potem

skoči na drugo stvar, vzame vsaki pesmi najbolj značilne točke, jih hitro uveljavi in preide na druge.

Tedaj se France začne zanimati, se razburi, se zamisli ob igri. Da, to je nekje že slišal! V svoji ubogi delavski glavi išče marljivo ta napev, čigar začetek se je v njem pravkar zbudil... Gotovo ga je že slišal!... Seveda... bilo je na rosi... tam doli... blizu Toulousea... Še sedaj vidi tu cerkev, staro cerkev s stebri in obdano s pokopališčem. Učitelj jih je spremljal... in grajska gospodična je pela in vsi ljudje so pomagali... In to... organist je morebiti rojak... kot oni pomijač... Kako bi sicer mogel poznati ta napev!...

* * *

In glej, nenadoma bije polnoči. Tedaj so orgle popustile vse umetne

okraske, vse drugo in začele veliko igrati, napev vasi... Francetov napev... njegov napev, ki ga je žvižgal tam doli, na travnikih, ko je pasel vole in katerega se je naučil v preprosti cerkvi, kjer njegova mati še nocoj molila... oh... kako je bilo lepo... vse je bilo tam!... Ako bi mogel temu organistu samo stisniti roko!... Moj Bog! kako ga je to imelo... rodna vas se ne pozabi... to človeka drži!...

Orgle so umolknele in v popolnem molku cerkve se je zaslišal droben otroški glas, ki je prijeten kod dim kadila, sladek kot ljubezenski sen...

Tedaj je France skril glavo v svoje roke in majhna punčka se je sklonila k svojemu očetu:

»Oče... ta mož, ki je poleg mene... rekla bi, da joče...«

In kakor vol pod žadanim udarcem, se je zvalil na pisalno mizo — — — Silna razburjenost je priklicala napad!

Kmalu potem je prišel doktor Elelund. Bolnik je sedel na visokem stolu, vpognjen z razmaknjenimi rokami na mizo in z obličjem, ki je bilo zarito v papirje.

Zdravnik ga je skrbno preiskal in zamrmral nekaj o možganski kapi.

Tako je torej šel Avgust Wilen s tega sveta. Umrli je tako, kakor je živel: med računi in menicami. Njegov obraz je bil miren in mrzel kakor po navadi. Videti je bil ko človek, ki je zadremal v počitku po vsakdanjem delu.

Ko pa je padel na mizo, se je njegov obraz dotaknil velikega »ne«, katerega je prej potegnil s peresom na list za darove. Zadnja beseda, ki jo je napisal, mu je pritisnila črn madež na čelo.

Danes boste zvedeli, da prihaja Gospod nas odrešit in jutri boste gledali njegovo slavo. Gospodova je zemlja in njena bogastva, zemlje krog in vsi, ki na nji prebivajo.

Božič pri Rusih.

Največji dan v cerkvenem letu je pri Rusih velika noč. Vendar je tudi božič za rusko ljudstvo pomemben in veličasten praznik. V prvih stoletjih Cerkve so kristjani praznovali rojstvo in razglasenje Gospodovo (6. januarja) obenem. To se je pri Rusih ohranilo med ljudstvom do današnjih dni. Čas od sv. večera do 6. januarja je za Ruse nepretrgan praznik: noben Rus ne prime v teh dneh za težko delo, nihče se ne loti važnih poslov. V teh dveh tednih so vsi večeri »sveti večeri« in kmetice opuste ta čas vsa navadna večerna dela, kakor šivanje, pletenje tkanje in predenje.

Veselo oznanilo Kristusovega rojstva je prinesla najprej zvezda, ki so jo videli modrijani iz vzhoda. Rusko ljudstvo prebije dan pred božičem v najstrožjem postu in šele zvečer, ko se zasveti prva zvezda na nebu, prinesejo jedi na mizo. Ker je učlovečenje Kristusovo naklonilo človeštvu neštivilnih milosti, je ruski obed ta večer posebno obilen in raznovrsten. A to je šele predvečer pravih praznikov in zato Rusi ne jedo pri tem obedu ne mesa ne masla ne mleka in ne jaje. Na mizo prinesejo tudi posebno skledo, v kateri je tako zvana »kutja« ali »kolivo«, to so pšenična, rižna in ječmenova zrna, kuhana v medu in potrošena z najrazličnejšim sadjem. Kutjo postavijo nato v »krasni vogel«, to je v kot izbe, kjer vise podobe svetnikov in gori večna lučka, in sicer položijo skledo na snop sena. Seno potrosijo tudi po mizi, po tleh pa slamo. Tako se kmečka soba spremeni v »betlehemski hlev«. Dišeče, blagoslovljeno seno nesejo pozneje ven in ga dajo konjem, volom in ostali živini. Tudi živali naj

bodo deležne vesele pojedine v čast Kristusovega rojstva. Iz blagoslovljene slame naredijo ta večer steljo za živino.

Med božičem in novim letom hodijo fantje in otroci proti večeru »z zvezdo« od hiše do hiše. Zvezda je iz kartona, ima pet rogov in v notranjščini svetiljko. V spomin na modrijane iz vzhoda in na pastirje roma mladina od koč do koč, prepevajoč cerkvene pesmi, ki poveličujejo Kristusovo rojstvo, in narodne pesmi, ki se našajo na božič.

Na dan razglasenja Gospodovega se razvije iz cerkve slovesna procesija, pred katero nosijo križ, cerkvene zastave in svetniške podobe. Med prepevanjem ljudstva se pomika srenja z duhovnikom na čelu proti reki ali jezzeru, če pa tega ni, k vaškemu vodnjaku, kjer izbijejo skozi led odprtino v obliki križa. Višek slovesnosti je, ko pomoči duhovnik kovinasto razpelo v vodo. Tedaj začne mladina streljati iz pušk in možnarjev in v vasi zavladajo prazniško veselje. Pri takih prilikah se vršijo tudi dirke na slikovito okrašenih saneh.

Blagoslovljeno vodo tega dne hranijo vaščani kakor veliko svetinjo. Vsaka družina si jo nabavi za celo leto. Z njo škropijo različne predmete, nje se poslužujejo v telesnih in duševnih bolečinah. S to blagoslovljeno vodo prihaja duhovnik v družine in škropi z njo med glasnimi molitvami ne samo hišo od zunaj in od znotraj, temveč tudi dvorišče, živino in pridelke. Vsa priroda, živa in mrtva, vse vesoljstvo se prerodi v Kristusovi milosti in se raduje življenja.

Naši trgi.

KANAL.

Približno 20 km severno od Gorice leži ob obrežju sinje in bistre Soče trg Kanal. Če se pripelješ z vlakom, se ti s postaje razgrne krasna slika. Lične bele hiše na eni in drugi strani reke, pred mostom majhen, čeden trg, kjer se dviga farna cerkev Marijinega vnebovzetja s prezbitrijem iz leta 1431. Novi zvonik obvladuje kakor gospodar vso naselbino. Kakor povsod so tudi v Kanalu ukazovali nekoč graščaki. O tem priča še danes grič nad trgov, kjer je stal še pred vojno ponosen grad in park s stoletnimi drevesi. Vojna vihra je uničila stavbo in pokončala drevje in vzela Kanalu viden spomenik nekdanjega graščinskega gospodstva španskih vojvod Blacasov. O tistih časih govori samo še grob Mihaela grofa Rabatte, zadnjega kanalskega graščaka, ki so ga

Priznati je pa treba, da so se te navade ohranile samo na deželi, dočim se je izobraženstvo v mestih ljudstvu odtujilo. Boljševiška vlada je napovedala veri neizprosni boj. Letos je celo odpravila božične praznike, na božič bodo v mestih delali in v Mokvi so organizirali za ta dan pocestno maškarado.

Toda vsi napor boljševikov bodo ostali brez uspeha. Ruski kmetje, ki tvorijo velikansko večino v državi, se ne menijo za vladne prepovedi ter se drže zvesto običajev in vere svojih očetov.

Smrekar:

Sveti večer.

*K meni prišel je sveti večer,
mati Marija z Jezusom
moje lačno dete tešit.*

*Marija prišla je iz neznanih dalj
na betlehemske zemlje,
na našo bedno zemljo,
k otrokom brez mater in k materam brez otrok.*

*Marija hodi skozi sveto noč:
otroke poljublja in materam
v naročje polaga Jezusa...*

*Tiho je zunaj nocoj:
ker k nam prišel je sveti večer,
mati Marija z Jezusom,
našo deco, naše duše tešit.*

*Glej, prišel je gospodovalec, Gospod;
kraljevska čast je v njegovih rokah
in moč in gospostvo.*

pokopali 12. septembra 1794. v cerkvi bližnje vasi Marijinega Celja in pa pripoved, da je v nekdanjem grajskem parku pokopan Napoleonov konj.

Kanal je igral nekoč veliko vlogo, ker je stražil prehod čez Sočo in zapiral pot na sever. Čez most, o katerem pravijo, da stoji že iz rimskih časov, je šla trgovina na jug in sever, čez most je morala v vojnih časih armada. Pri umikih so ga vedno podirali.

V Napoleonovih vojnah so ga podrli leta 1813. Šele tri leta pozneje se je posrečilo slovenskemu pisatelju domačinu Valentinu Staniču, da so ga obnovili. Most so zopet porušili v svetovni vojni, in sicer Avstrijci leta 1915. Italija ga je vzpostavila leta 1921.

Koliko dogodkov je doživel Kanal v teku zgodovine! Doživel je boje med goriškimi in tolminskimi grofi, skozi

njegove ulice so se pomikali kmetški uporniki 18. stoletja, o katerih je pričal še pred vojno Križničev »torjon« ali stolp. Danes ga ni več. Ravnotako je zginil v Gorenji vasi kip sv. Roka, katerega so Kanalcji postavili pred 3 stoletji v spomin na strašno kugo, ki je divjala v trgu. O svetovni vojni govori pa veliko vojaško pokopališče, kjer leži 934 italijanskih in 329 avstrijskih vojakov.

Tržani so po večini obrtniki in trgovci in posedujejo le malo zemljišča. Tu pa tam vidiš vrt. Zemlja v okolici trga je slaba in ne more niti izdaleka preživeti prebivalstva. Pred vojno je bila v Kanalu močna vojaška posadka, tu je bil sedež mnogih oblastev, kmetje iz okolice so morali v Kanal po opravkih, razen tega je v okoliških vaseh primanjkovalo trgovin. Od tega so tržani živeli. Ko ni bilo še železnice, je bil Kanal živahno središče voznikov in kupčije. Banjska planota in hribovje nad Idrijco, ki obdajata od obeh strani Kanal, imata danes direktne zveze z Gorico in s Čedadom, vsaka majhna vas ima že trgovino in gostilno. Tako zgublja trg nekdanjo živahnost. V Kanalu je z ozirom na število prebivalstva preveč obrtnikov in trgovcev. Trg bi se razmahnil, ako bi nastala ob Soči kaka industrija. Da je to mogoče, pričajo razvaline nekdanje tkalnice in pa mlina »za jezom«. Kanal bi bil zelo primeren kraj za to tudi radi tega, ker je postal po vojnem stalnem načrtu bolj udoben in gospodski, ker je dobil električno napeljavo in vodo, ima sodnijo in tako dalje. Nekaj več veljave je dobil Kanal letos, ko so mu priključili bivše občine Avče, Ročinj in Ajbo.

Kmetje iz kanalske okolice so zelo delavni in zvesto priklenjeni na domačo grudo. Cerkve, zidane okoli leta 1500, kakor ona sv. Miklavža v Krstencih s starodavnim zvonom in kipom iz istega časa, sv. Martina v Avču, sv. Ahaca v Prelesju, sv. Volbenka na Goljevci, sv. Mihaela v Gorenjem polju, Marije Snežnice Nad Avčem, so jasni dokazi, kako se to ljudstvo drži skozi stoletja vere svojih očetov. Vendar in domača zemlja sta kmetom največja svetinja. S trdim in naporim delom tržejo zemlji vsakdanji kruh. Na hribovitem svetu delajo v potu svojega obraza, a ne nehajo ljubiti rodne grude. Le s krvavečim srcem so se po vojni številni mladeniči in mošje napotili v svet za zaslužkom.

V zadnjih letih so se kmetje v okolici lotili združnega mlekarstva. Najboljša mlekarna je v Morskem. Mlajši napredni rod sega marljivo po umetnih gnojilih in bere gospodarske spise. Potreba po omiki, veselje za knjigo in časopis se hvala Bogu vedno bolj širi med ljudstvo.

Majhen je Kanal, skromne so okoliške vasi, a ta okraj je dal in daje še vedno Slovencem imenitne moške. Valentin Stanič, prvi prosvetitelj goriških Slovencev v začetku 19. stoletja, širitelj slovenske knjige, ustanovitelj gluhonemnice v Gorici, se je rodil v Bodrežu. Kanalcji so bili slovenski skladatelji J. Kocjančič in brata Le-

zana, Kanalec je slikar Čargo. Najpomembnejši pa je skladatelj Marij Kogoj, vodilna osebnost v moderni slovenski glasbi, čigar opera »Črne maske« se je vprizorila lanske leto.

Tako raste iz starega, romantičnega Kanala s »torjoni« in gradovi nov čas z novimi ljudmi.

SEŽANA.

Dobri dve uri hoda od Trsta leži med dvema hriboma, Taborom (484 m) in Planino (575 m), trg Sežana. Svoj pomen je dobila za cesarja Karla VI., ki je izpeljal živahno prometno cesto mimo Sežane na sever. Težki »parizarji« so škripali po tej dunajski cesti in se ustavljali v velikih obcestnih gostilnah. Na Farnetičih in v Drenjah sta še ostali gostilni iz tistih »furmanskih« časov.

Na kraju današnje Sežane je menda že v starih časih stalo gradišče. V srednjem veku je stala na Taboru močna utrdba; mogočne groblje še danes pričajo o tem. Baje sta »Barborincev« in »Rožičev« »prton« še iz Tabora. Kranjski zgodopisec Valvazor ne omenja Sežane, ki se je razvila iz prvotnega »Gradišča« ter dobila ime po kapelici sv. Suzane. Ta je stala pri današnjem pokopališču. Ko so pred 60 leti podirali staro »Delenovo« hišo, so našli na podstrešju podobo sv. Suzane in več novcev goriškega grofa Alberta II. iz 13. stoletja, pa je vse nekam zginilo.

Ze par sto let nazaj se je Sežana delila v staro »Gradišče«, »Britof« in »Vas«. Odkar so speljali južno železnico, je njen pomen močno padel. Vendar je še danes vozil vseh cest tržaškega Krasa, ki se tu vzpne 368 metrov visoko nad morje. Prebivalcev ima okoli 1000, z okolico vred pa kakih 3000. Po večini so poljedelci. Iz okoliških vasi nosijo mleko v Trst. Ker je dvakrat na mesec v trgu živahen živinski in kramarski semenj, je v kraju precej gostilen in trgovin. V poletnih mesecih je še precej letoviščarjev. Ker ni obrti in industrije, so se Sežanci tem marljiveje zarili v zemljo. Vendar jih je že precej v tujini. Kljub trdemu življenju te trdne Krasčevce smrt počasi kosi.

Starih navad se še precej držijo. Še pred dobrimi 60 leti so se oblačili Sežanci v domačo nošo: siv jopič, kratke hlače, ki so mahljale brez gumbov do rdečih ali višnjevih nogavic; pokrivali

so se s kučmami, obšitimi s kožuhovino; s kučme je visel rdeč čof. Ženska noša je bila še bolj slikovita. Nosile so: modre, dolgo raznobarvno krilo s štiri prste širokim barvanim pasom. Ob praznikih so vrhu tega dele še meden ali srebrn pas, oklepanec. Zgornji život je pokrival bel, trdo zlikan in nabran ošpetelj. Glavo so pokrivalo s platneno pečo ali pa z avbo. Veznine na njih so bile prav srčkane: košarica s cvetjem, srček, zraven klas, pa vejica, kak polžek; danes je vse to šlo v stare skrinje ali pa celo rakom zvižgat.

Par hiš, ki kažejo stari stavbarski način, tudi še najdeš v Sežani. Podzidje je bilo zidano in pobarvano ali vsaj pobeljeno. Enako tudi podboji vrat in oken. Po stenah so bile linice za podobe svetnikov. Posebno lično so pa bila izdelana vhodna vrata ali »prton«. V tako zvanih kamenitih »jirtah« so bile vklesane cvetice, angeljske glavice ali pa »sladko ime Jezusovo«. V gorenjem delu so imele hiše proti solnčni strani izrezljano in pobarvano verando, na plitvi strehi pa visoke dimnike.

Sredi trga se mogočno pne 38 m visoki zvonik pri župni cerkvi sv. Martina. V njej je umetniško izdelan altar sv. Križa iz trobarvnega marmorja. Daroval ga je zadnji sežanski grof Leopold Petač, ki je umrl l. 1817. Še sedaj stoječi »Stari grad« ob državni cesti sredi Sežane priča o tej plemiški rodbini.

Četrť ure iz Sežane je podružnica in do 18. stoletja znana božja pot pri »Materi božji v leskovju«. Neka listina v repentaborskem župnišču pravi, da je bila cerkev zgrajena že l. 1502. Pred Francozi je bil tukaj kapucinski samostan. Ostanki samostana se še poznajo na »Poljanovem vrtu«. Tudi hišica št. 1 poleg cerkve je še iz tistih časov. Stene v cerkvi je poslikal leta 1879. cerkljanski slikar Jakob Razpet. V odprtem zvoniku je troje zvonov. V velikem so po ustnem izročilu vlti trije polovnjaki starih »evancargov«, ki jih je v ta namen darovala neka po božna grofica.

Ob deželni cesti pred cerkvijo se košatita dve mogočni, baje 1500 let stari lipi. Nekoč jih je bilo troje. Nižja izmed preostalih je votla in ima še danes v ljudstvu ime »Zora«, druga »Večernica« je pa masivna. Ko bi znale te lipe govoriti; ali bi vedele pripovedovati o davnih dneh!

Misli jim uhajajo domov...

Za božič se vsakdo spomni doma in praznikov v rojstnem kraju. Tem bolj pa uhajajo domov misli vsem onim, ki so šli v tujino ali pa celo čez široko morje za kruhom. Rezko življenje pa jim tudi v mrzli tujini ni ubilo lepe misli na dom. Vsem, ki so nam poslali, kot berete spodaj pozdrave, vračamo voščila s toplo željo vsega našega ljudstva, naj jim božič zbudi svetle spomine na dom in svojce.

Kako je v Ameriki?

Neki naš čitatelj iz Trsta nam je

stavil na razpolago pismo svojega prijatelja, ki se je pred nekaj meseci odpravil v Južno Ameriko. Domenila sta se namreč, da mu bo takoj pisal o razmerah v tej deželi; rad bi bil slišal resnico, ker se je nameraval sam izseliti. Posneli bomo iz pisma nekaj odstavkov, ki bodo gotovo zanimali naše bralce. Pismo je toliko bolj pomembno, ker ga je pisal razumnik, ki je zapustil naše kraje ves navdušen za Ameriko in je še druge napeljeval na pot.

Buenos Aires.

Dragi tovariši!

Dne 2. novembra sem srečno prispel v Buenos Aires, kjer so me čakali že pri parniku moji prijatelji. Sprejeli so me jako prisrčno, tako, da sem se počutil kakor doma. Prvi dnevi minejo, da se niti ne zaveš, samo z orientacijo po mestu in s priučevanjem na tukajšnji dirindaj, ki je res velik. Dozdaj še nisem poskusil sam krožiti po mestu, vedno grem v spremstvu enega ali drugega, ker Evropejec se mora tu še učiti hoje, da ga ne poveljajo. Vtisk, ki ga napravi mesto, je res velik, in prve dneve kar sumi po glavi.

V Argentini vlada sedaj težka gospodarska kriza in povsod se opaža velik zastoj. Mnogo naših izseljenih delavcev je brez dela in nikomur ne bi zaenkrat svetoval, da pride dol. Kot inženir boš morda kmalu našel primerno mesto. Svetujem pa Ti, da na vsak način prineseš s seboj nekaj tisočakov, da boš lahko mirno iskal mesto. Odločilne važnosti pa je znanje španščine. Porabi ves čas za učenje tega jezika, sicer Ti pojde trdo spočetka. Vsi pravijo, da je španščina lahek jezik. To je tudi res; kdor pa ga hoče dobro poznati, mora kljub temu pridno študirati.

Pismu je dodan tale dodatek: »Pravkar sem prejel Tvoje pismo. Kakor sem že omenil, vlada tu resna gospodarska kriza. Izključeno je, da bi si mogel zagotoviti mesto že pred odhodom iz Evrope, ker se tu ponuja dnevno na stotine brezposelnih. Pripravljen moraš biti na to, da boš dolgo iskal službo. Prinesi s seboj nekaj tisočakov za rezervo. Če pa Ti kaže boljše v kakšni drugi državi, pojdi prej tja, da si kaj pri službi; medtem bo morda konec tukajšnje krize.«

Nocella, Kalabrija.

Pozdravljen, »Novi list«, ki nas obiskuješ v teh samotnih krajih in nam prinašaš novice iz rodni vasi. Prav bi bilo, da bi se tudi mi oglašili, da ne bodo mislili naši domači, da so nas volkovi požrli. — Tukaj nas je peščica Slovencev, ki delamo v predorih za elektriko. Delo ni nič kaj prijetno, zlasti ker je v predoru zelo mokro in je včasih do kolena vode, zaslužek pa tudi ni obilen za tako delo. — Pozdrave pošiljamo sorodnikom, prijateljem in znancem, zlasti našim domačim, dekletom pa — vračilo za posojilo! Janez Medved, Stanko Kutin, Jožef Berginc, Franc Medved, Drežnica; Jožef Uršič, Stanko Miklavž, Idersko; Leopold Šekli, Matija Melinc, Franc Faletič, Livek; Pavel Krasna, Budanje. Štefan Testen, Andrej Bauder, Gregor Skrt, Mešnjak; Anton Hajak, Valentin Baudaž, Zavrha; Jožef Baudaž, Stanko Testen, Hoje; Jožef Skrt, Košenica; Alojzij Skrt, Bovec; Ivan Skrt, Jožef Paušič, Široka njiva; Ivan Baudaž, Vice; Janez Rejc, Dolgi laz.

Limburg, Belgija.

Slovenski rudarji v belgijskih rudnikih pošiljamo v domačijo iskrene pozdrave:

Mihelič F., Komac J., Bovec; Kravanja Anton, Kravanja Andrej, Trenta; Komac Zofija, Komac Suzana, Komac Pavlina, Bovec.

Pismo iz Argentine.

Dovolite, da se tudi mi oglasimo v našem »Novem listu«, ki nam prinaša

novic iz naše ljubljene domovine. V Argentini nas je mnogo zavednih slovenskih fantov. Posebno v Rosariji je lepo število rojakov iz Medane. Zelo pogrešamo narodne in duševne izobrazbe, ker nimamo nobenega domačega duhovnika. — Dne 5. oktobra se je poročil naš rojak g. Kocina Anton z g.čno Marijo Kristančičevo. Želimo jima obilo sreče in blagostanja. Ženitovanja smo se udeležili vsi tukajšnji Slovenci. — Najlepše pozdrave pošiljamo preljubim staršem, bratom, sestram, prijateljem in prijateljicam: Kocina Anton in Marija, Ščurek Leopold, Keber Alojz, Mavrič Viktorija, Mavrič Janez, Mavrič Rajmond, Mužič Alojz, Simčič Anton, Sirk Franc, Blažič Roman, Zuljan Dominik, Boštjančič Franc, Keber Jožef, Toroš Ludovik, Kren Marijan, vsi iz Medane; Morje Anton z Dobrovega in Brišar Anton iz Cerkna.

* * *

Slovenski rudarji v belgijskih premogovnikih (Hantrage, Hajnadt) pošiljamo pozdrave in voščimo vesele božične praznike in srečno novo leto. V prvi vrsti našemu ljubljenu Novemu listu, staršem, bratom, sestram, sorodnikom, ženam in otrokom, vsem prijateljem in znancem, posebno pa našim dekletom, ki se tako redko spomnijo na nas, fante v tujini.

Anton in Ivan Bolčina, Leopold Šemerl, Karol Čuk iz Črnega Vrha, Ivan Seljak, Marija Seljak iz Idrije; Jernej Erjavac, Peter Bončina, Ivan Bončina, Andrej Bončina, Ivan Šinkovec iz Gor. Kanomlje; Ivan Grohar, Ludvik

Drole iz Porzena; Pavle Kos, Jakob Kos, Nemški Rut; Angel Torkar, Kal pri Stržišču; Jakob Kenda, Masore; Jernej Čelik iz Poljane pri Cerknem; Andrej Mlekuš, Koritnica pri Bovecu; Peter Trojar iz Trtnika; Anton Jarc, Prapretno pri Tolminu.

Cordoba, Argentina.

V naše pozdrave in božična voščila se mešajo tudi bridki spomini na prerano smrt tovariša Jožefa Kavčiča, doma iz Dornberga. Rajnik je šel s prijateljem Batičem na motorju na sprehod. Pri tem sta trčila v neki avto in Kavčič je dobil take poškodbe, da je moral na operacijo. 6 ur po operaciji je umrl z besedami: »Mama, moja mama!« Kavčič se je s svojo pridnostjo povzpел do vodilnega mesta v neki tvornici za parkete v Buenos Airesu, kjer je dosti pomagal našim rojakom. N. p. v m.!

Njegovi žalujoči prijatelji: Francetič Jožef z družino, Vogersko; Gregorič Karol z družino, Prvačina; Stanko Batič, Prvačina; Gregorič Franc, Vogersko; Mozetič Anton, Dombrova pri Volčjedragi in še dosti drugih.

NA KROVU »JULIJA CEZARJA«.

Goriški »Amerikanci« na potu v Argentino, pošiljajo pozdrave in voščila Novemu listu, in vsem znancem in prijateljem v domovini.

Gaberšek Alojzij, Ravne pri Kobaridu; Marjo Jekše in Helena Jekše iz Sela; Lojzka Jekše, Rihemberk; Ivanka Vidmar iz Rihemberka; Gabrijela Birs, Pavla Anderlič, Rihemberk; Franc Ušaj iz Črniča; Olga Ušaj, Batuje; Antonija Bavčar iz Sela; Volk Alojz in Vida iz Sela; Štrukelj Ivanka iz Malovš, Zbona Karolina in Pavšič Jožef iz Grgarja.

Kaj se sliši po svetu.

Napad gobavcev.

To je grozna zgodba iz zadnjih tednov:

Blizu velikega južnoameriškega mesta Sao Paulo v Braziliji leži prijetno mesto z indijanskim imenom Pindamonhangaba. V bližnjem kraju Bom-successo se je pred nekaj leti naselila neka gobavka. Sočutni prebivalci so šli nesrečniki na roko. Vest o njih usmiljenju je brž privabila še druge nesrečnike z gobavo boleznijo, da so se naselili v tistem kraju. Iz ene družine gobavih je polagoma narastla cela naselbina.

Besni nesrečniki.

Gobavost je najhujši bič. Ne razjele živega telesa, marveč zatre tudi vsa človeška čustva. Gobavec sovraži vse, preklinja vedno in živi v škrtanju zob. Med gobavci ni prijateljstva v nesreči. Bolj gobavi sovražijo do smrti manj gobave. Vse skupaj pa napolnuje brezmejen srd do vseh zdravih ljudi. Neki gobavec, prej učen in ugleden človek, je izjavil zdravniku: »Če bi imeli zdravniki več pameti in sočutja, ne bi trčili časa s praznimi poskusi, marveč bi vse človeštvo okužili z gobavostjo, da bi postali vsi enaki.«

Ko so prihajali prebivalci Pindamonhangabe z živili za gobavce, so jih ti preklinjali in le s puškami je bilo mogoče držati nesrečnike v razdalji, da se niso vrgli z vso besnostjo na zdrave.

Napad na mesto.

Nekega dne je prišel v naselbino gobavcev novinec, Joao po imenu. S svojo zgovornostjo je prepričal nesrečnike, da je gobavost neozdravljiva, a da se da vendar polajšati. Takih nasvetov so bili gobavci že vajeni, a Joao jim je nasvetoval nov lek: treba je vgrizniti zdravega človeka ter si z njegovo še toplo krvjo drgniti razjede mesta.

Po par dnevnem razmišljanju so nesrečniki sklenili, da naskočijo mesto in se polaste zdravih. Z grozo v očeh so strmeli prebivalci Pindamonhangabe na trume gobavih, ki so vdrali v hiše, hotele, cerkve ter se skušali dotakniti zdravih, da bi jih okužili. Vse je bežalo pred bolniki, ki so imeli na sebi grozno orožje, kal gobavosti.

Končno so se osrčili nekateri meščani, se združili v četo ter se vrgli z dolgimi koli nad gobavce. Kot truma izpuščenih hudičev so tulili nesrečniki ter se skušali pod mahajočimi koli dotakniti branilcev. Končno se je meščanom posrečilo potisniti v cunje zavite in od gob grozno razjedene žive mrtvece iz mesta. Premaganci so obupano drli nazaj proti svoji naselbini. Spotoma so naleteli na mirno igrajočega se dečka. Kot pošasti so se desetine gobavcev vrgle nanj, da bi mu spile kri. Komaj se je oboroženim ljudem posrečilo iztrgati ubogo žrtev.

V taboru gobavcev je zdaj mirno, a

v njih se kuha še bolj krvavo maščevanje. Meščani pa žive v neprestanem strahu, da se strašni dnevi spet povrnejo.

Indijski nabobi.

Dosti je bogatinov na svetu, a takih, ki bi kot v pravljicah imeli nakopičenih dragih kamenov in zlata na kupe, ni razun v bajni Indiji. Tam žive vladarji, maharadže, nizami in nabobi, ki jih je Anglija sicer oropala politične oblasti, ni jim pa vzela zakladov. Takih nabobov (nawwab pomeni v arabščini upravitelj pokrajine, ki je obogatel) je še par desetina.

Nabob iz Barode ima toliko draguljev in zlata, da je moral zanje zgraditi posebno zakladnico pashikana t. j. dom draguljev. Tam je shranjena biserna ovratnica vredna 25 milijonov lir. Samo zlata in dragocenih kovin je tam za 3 milijarde in pol. Pravljeno bogati nabob je pa tudi razsiral na vse pretege. Na posebni postaji je čakal nanj z biseri okrašen vlak po cele mesece. Ko so ga vprašali, čemu ta postaja, je mirno dejal: »Saj je vlak radi mene, ne jaz zastran njega.«

Maharadža iz Jodhpura je nekoč plačal okoli 50.000 lir za enkratno striženje las. To pa je bilo tako: bogatin je hotel biti po zadnji modi ostrižen. Pozovejo iz par 100 kilometrov oddaljenega Bombaya finega brivca, mu plačajo vožnjo prvega razreda in za vsak dan bogate dnevnice. Ko brivec prispe, je bil maharadža na lovu. Brivec je čakal, dnevnice so tekale. Bogatin se vrne, pa se mu zopet ni ljubilo pod škarje, brivec seveda ni godrnjal, ker so mu dnevnice tekale. Tako se je nabralo 50.000 lir, kar je pa za indijskega naboba komaj 1 lira.

Neki drugi tak bogatin je pa imel posebne vrste bolezen, da je nakupoval cele zaloge vseh mogočih reči. Nato je pa svoje zaloge spet razprodal po smešno nizkih cenah.

Eden najbogatejših indijskih knezov maharadža iz Kašmirja ima okoli 100 milijonov lir letnih dohodkov. Nam se zdi neverjetno, da je nagrožadenega toliko mrtvega premoženja v enih samih rokah.

Pisateljski zaslužki.

Dostikrat se sliši, da pisateljstvo malo vrže. Kot študentje smo si pisatelja ali pesnika predstavljali z razmršenimi lasmi, v oguljenem jopiču in brez beliča v žepu. Pri nekaterih se to vjema, pri drugih pa ne. Poglejmo!

Italijanski pisatelj D'Annunzio je s peresom zaslužil 20 milijonov lir. Večino bogastva so mu vrgli inozemski honorarji. L. 1911.—1914. je bil pisatelj v denarnih zadregah. Začel je pisati za ameriške liste po — 5 zlatih frankov vrsto. Približno toliko bogastva sta si napisateljila tudi Pirandello in Guido da Verona. Sloveči Silvio Pellico je za svoje »Ječe« prejel komaj 200 skudov (okoli 1000 sedanjih lir). Ada Negri, ki je bila nagrajena z letošnjo Nobelovo nagrado, je pa za

mogla komaj v drugi izdaji izdati svoje pesmi.

Na Francoskem je komaj 10 pisateljev, ki lahko žive od pisateljstva. Toda ti pa pošteno. Milijonarji so Pavel Bourget, Marcel Prevost in ženskem svetu priljubljeni Dekobra.

Zlati kraji za pisatelje so danes anglosaške dežele: Anglija in Severna Amerika. Tam ni toliko pisateljev. Zato pa imajo tudi take honorarje, da kak naš pisatelj o njih niti sanjati ne sme. Izračunali so, da vrže angleškemu pisatelju Kiplingu vsaka beseda povprečno 1 šiling (= L 4.50)! Pisatelj Bernard Shaw zasluži vsako leto s pisateljstvom 15.000 funtov (= okoli 1 milijon 400 tisoč lir). Potem lahko hodi po svetu kot kralj; saj mu itak vse dobro plačajo, tudi če je kaj plev vmes.

Največji reveži so danes ruski pisatelji, zlasti tisti, ki žive v pregnanstvu.

Kaj naj pa rečemo o naših domačih pisateljih. »Bukve piše,« je včasih pomnilo: »Nič kaj prida obrti nima.« Sleherni slovenski pisatelj je moral imeti kak poklic, sicer ne bi imel opoldne kosila. Ljudstvo je rado bralo, a le poceni knjige. No, zdaj je že zmagalo prepričanje, da je tudi »mož s peresom« poštenega plačila vreden. Toda še danes ni med Slovenci, razen par izjem, pisatelja, ki bi samo od tega živel. Smo pač premajhen narod.

Dunajski »način«.

Včasih so bile znane dunajske torte. Zdaj bo pa menda šel po svetu sloves o novem načinu dunajskega ropanja. Nič več napadov z maskiranimi obrazi, grozeče dvignjenimi samokresi ali

celo s streljanjem. Ti načini so zastareli. Dunajski ropar, elegantno oblečen, stopi k tebi s smehljajočim obrazom kot k staremu znancu ter sikne skozi zobe: »Dajte brž in brez razburjenja listnico in uro, sicer vas ustrelim.« Grožnja ima gotovo uspeh. Vsaj par takih slučajev se je na Dunaju že zgodilo.

Zanimiv igralec.

Da so že konje ali osle uporabili kot igralce na odru, to se je že zgodilo, da pa bi kar celo lokomoitvo speljali na oder, tega pa še nismo videli. Pač pa so imeli priliko to videti v mestu Kremeningu v Ukrajini pri igri »Gnjev«. Toda pri prvi predstavi so z novim igralcem že imeli smolo. Lokomotivo so srečno spravili na oder, toda potem je zavozila v šepetalčevo kočico, jo zmečkala, reveža šepetalca pa do smrti povozila.

»Možje so otroci.«

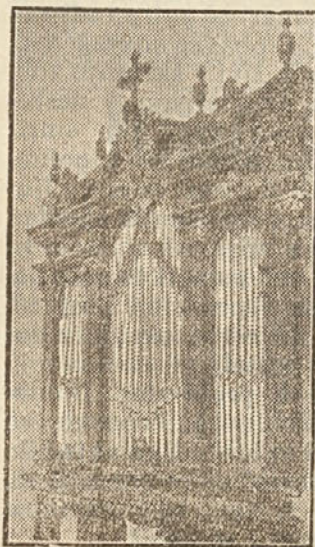
Znana njujorška igralka Guinan je imela predavanje, v katerem je številnim poslušalkam dajala nasvete, kako najlažje priklenejo svoje može na dom, da ne bodo vsak večer odhajali v družbo.

Učila jih je: »Kadar pride mož domov, na razburjaj ga, ne pravi mu o svojih prerekanjih s služkinjo, ne draži ga s čenčami sosed, ne toži čez draginjo živil. Ti moraš nasprotno zabavati moža in mu napolniti domišljijo, da je on gospodar v hiši. Če boš znala tako ravnati in vleči za nos moža, postane dober ko otrok. Ako pa pokažeš možu, da si ljubosumna, si ga gotovo odtujiš.«

TOVARNA POHIŠTVA

S. HERSKOVITS,
Gorica, (S. Rocco) Via Lunga

prodaja tudi zasebnikom pohištvo za
navadne in razkošne sobe
po tovarniških cenah.

IVAN KACIN - Gorica Piazza Tommaseo 29.

**Tovarna orgel,
harmonijev in glasovirjev.**

Najstarejša in najbolj zanesljiva tvrdka

Ker so padle cene cina,
izdeluje orgle po 2500 lir
register. - Plača se po
kolavdaciji orgel.

ZAHTEVAJTE CENIK!

Za umnega gospodarja.

Trg kmečkih pridelkov.

TRST, 17. decembra:

Jabolka drobna 130 do 160, kanadke 240 do 280.

Kostanj 108 do 110, maron 135 do 140.

Krompir domači 45 do 50, ogrski 30 do 40.

Zelenjad: kapusne glave 60 do 65, vrzote 25 do 30, cvetača 60 do 70, čebula 50 do 55.

Drva 16 do 17 lir za kvintal.

GORICA, 18. decembra:

Jabolka 120 do 250.

Kostanja je malo, drobnega po 70 do 90, marona ni.

Krompir 40 do 50.

Zelenjad: vrzote 10 do 20, repa 10, kapusne glave 70, endivija 110 do 140, radič zelen 100 do 120, radič rdeč 200 do 350, cvetača 100, špi-
nača 100 do 120, motovilec 260 do 280, ze-
lena 70.

Jajca 75, kmečko maslo 14 do 14.50.

V inozemstvo gre po malem vsa zelenjad, posebno motovilec in rdeči radič. Cene zelenjadi so v zadnjih dneh nekaj zrastle, čemur so vzrok bližajoči se božični prazniki.

**GOSPODARKEGA pouka ne do-
biš danes nikjer, razen v Novem listu.
Zato ga takoj naroči in pošlji 15 lir
30 stotink.**

Vlačljivost vina.

Zdravo vino lepo šumi, če pada v kozarec; če pa vino teče brez vsake terga šuma kakor olje, potem je vino bolno in bolezen imenujemo vlačljivost vina.

Vzrok vlačljivosti je posebna glivica, ki spreminja še nerazkrojeni vinski sladkor v sluznato snov. Vlačljivosti so podvržena predvsem bela vina, posebno v letih, ko je bilo grozdje bogato na sladkorju kakor letos. Najbolj so podvržena vlačljivosti tista bela vina, ki so bila mehka (brez tropin) kuhana. Najraje se to pripeti v kletih, kjer puste burno vreti polne sode, tako da izbljuvajo vse ostanke tropin. Taka vina so mehka, ker vsebujejo zelo malo čreslovine (tanina).

Predno začnemo zdraviti vlačljivo vino, moramo ugotoviti, ali je motno ali čisto. Motno vlačljivo vino pretočimo skozi cev-sesalko v čist in zdrav sod. Na vsak hektoliter dodamo vinu po 12 do 15 gramov metabisulfita in 50 gramov citronove kisline, nato pa še 10 gramov tanina (čreslovine). Metabisulfit in citronovo kislino raztopimo v vinu, tanin pa v kozarcu močnega žganja, vinskega špirita. Čisto in vlačljivo vino pretočimo na zrak, in sicer ga pustimo padati globoko v podstavljeno posodo. Najboljše je, da vino teče skozi posebno razpršilo in da v posodi še posebej mešamo z brezovo ali katero drugo metlico. Pretočenemu vinu dodamo na vsak hektoliter po 10 gramov čreslovine (tanina) in po 10 gramov metabisulfita. Na ta način vlačljivo vino ozdravimo in ga obvarujemo pred nadaljnjim obolenjem.

Vino in užitnina.

Marsikdaj zapade vinogradnik, kazni, ker se je pregrešil proti določilom o užitnini. Po italijanskem zakonu se ne sme prodati manj kot 100 litrov vina. Torej ni mogoče prodati 56 litrov

kot po starem in tudi ne 80 ali 99 litrov, temveč vsaj 100. Za vsako manjšo količino moraš plačati užitnino. Ali pa lahko darujem prijatelju 50 litrov vina? Seveda, a tudi od tega moraš plačati užitnino. Če nočeš plačati, da-

ZAHVALA.

Ob nenadni in žalostni smrti brata in strica

FRANCA WINKLERJA

se srčno zahvaljujemo vsem, ki so nam ob priliki največjega žalovanja in v dnevu slovesa izkazovali svoje sožalje. Predvsem preč. gg. župniku iz Čepovana Ivanu Semiču in kuratu iz Lokovca Francu Širaju, pevcem za nagrobne žalostinke, fantom, vsem sorodnikom, znan-
cem, vaščanom itd.

Lokve, dne 14. decembra 1929.

Žalujoča družina Winklerjeva.

ZAHVALA.

Ob bridki izgubi naše nepozabne soproge in matere

Ivane Saunig-ove roj. Faganelli,

ki je po enomesečni belezni v Gospodu presminula v sredo dne 11. t. m., se najtopleje zahvaljujemo gg. drju Bevigliu iz Bilj in drju Emiliju Grešiču iz Gorice za zdravljenje, vlč. g. kuratu Zamarju iz Bilj za dušno tolažbo, č. sestri redovnici iz Grada za postrežbo, vsem domačinom za postrežbo in obilne obiske, družini Mermolja za venec in sploh vsem, ki so nam skušali lajšati veliko bol in izkazali blagopokojnici zadnjo čast pri pogrebu.

Bilje, dne 14. decembra 1929.

Žalujoči soprog in otroci
ter družini Mozetič in Nemec.

Zahvala.

V soboto dne 7. decembra je ljubi Bog poklical k sebi po večno plačilo našo drago in blago mater

Jožefo ud. Vidav roj. Klemen.

Truplo pokojne je bilo prepeljano v ponedeljek dne 9. decembra 1929. iz župnišča v Rodiku na Opčine na domače pokopališče, kjer je bilo po sv. maši zadušnici položeno k večnemu počitku zraven pok. očeta v družinsko grobnico.

Ob tej bridki in nenadomestljivi izgubi bodi izrečena srčna zahvala vsem, ki so nas na katerikoli način tolažili v težkih urah. Predvsem g. zdravniku drju Josipu Rapotcu za njegovo ljubeznivo pomoč v času bolezni in ob zadnji uri, č. g. I. Zalokarju za njegovo požrtvovalno duhovno pomoč in tolažbo v bolezni, veleč. g. mons. A. Ellnerju za njegov nepričakovan pa tako primeren v srce segajoči govor pri odhodu iz Rodika, č. g. I. Teuerschuhu iz Podgorja, veleč. g. dekanu A. Zinku ter čč. gg. sobratoma E. Westerju in J. Križmanu za njihovo požrtvovalnost, ljubeznivost in dobroto ob priliki pogreba na Opčinah. Enaka zahvala g. podežnatu L. Leschiju ter obč. taj. g. Fr. Palmieriju, ki sta kljub slabemu vremenu prihitela iz Divače ter skupno z domačim vaškim načelnikom g. I. Čehom izkazala poslednjo čast pokojnici. Prijateljska zahvala pa g. Viktorju Sosiču iz Kozine za vse njegove dobrotne usluge. Prav prisrčna zahvala obema cerkvenima pevskega zboroma v Rodiku in na Opčinah za ganljive žalostinke in sploh vsem domačinom v Rodiku in na Opčinah pa tudi vsem znan-
cem iz bližnjih in daljnih vasi, ki so v težkih urah z nami sočustvovali in nas tolažili ter kljub slabemu vremenu prihiteli, da izkažejo poslednjo čast nam tako dragi in nepozabljeni mamici. — Bog povrni vsem tisočkrat!

Rodik-Opčine, 10. decembra 1929.

V imenu bratov in sestre
Josip Vidav, duhovnik.

Zahvala.

Ob bridki in nenadomestljivi izgubi naše nadvse ljubljene hčere, sestre in nečakinje

Irme Kocjan-ove

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način izkazali poslednjo čast dragi pokojnici ali pa nam skušali lajšati nevtolažljivo bol.

Zirje, dne 9. novembra 1929.

Žalujoča rodbina
Ivana Kocjana.

Zahvala.

Ob bridki smrti in nenadomestljivi izgubi naše nad vse ljubljene mamice

Marije Simončičeve

se najsrčneje zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znan-
cem. Posebno za hvalo izrekamo veleč. g. župniku Ivanu Zupanu, ki je vodil slovesni pogreb, č. g. Francu Rupniku, župniku iz Novakov, ki je s svojim ganljivim govorom ob odprtem grobu tako lepo počastil njen zadnji spomin, č. g. kaplanu Francu Lavrenčiču in č. g. župniku N. Vilharju iz Senožeč. Prav srčna hvala domačemu pevskega zboru za lepe žalostinke ter vsem, ki so preblago rajno spremili k zadnjemu počitku in ob tej priložnosti z nami sočustvovali in nas tolažili. — Vsem, večni Bog, tisočero povrni!

Razdrto, 12. decembra 1929.

Žalujoča družina Simončičeva.

ruj vsaj 100 litrov, zakaj le oddaja od 100 litrov dalje se smatra za kupčijo na debelo in je užitnine prosta.

Ugodnost, ki jo le malokdo pozna.

Dobili smo sledeče vprašanje:

V »Gospodarskem vestniku« z dne 1. julija 1926. sem čital Gorkičev članek »Ugodnost, ki jo le malokdo pozna« — o oprostitvi zemljiškega davka za novonasajene vinograde, sadovnjake itd. in to v smislu naredbe z dne 16. 12. 1922. št. 1717. Ali je ta zakon še v veljavi?

Odgovor: Dotični zakon je bil izpopolnjen s kr. dekretom od 31. dec. 1923. št. 3071. Določbe so sledeče:

Če kdo svoje zemljišče zboljša, recimo da spremeni pašnik v vinograd ali pašnik v sadovnjak ali drugače zemljišče zboljša, bi moral plačati višji davek od dotičnega zemljišča, ker pride tako zemljišče glede davka v višji razred.

Ker pa bi bilo višje obdavčenje zemljišča nekaka ovira za zboljševanje zapuščenih, zanemarjenih ali zboljšanja potrebnih zemljišč, je izdala vlada zgoraj navedena zakona, ki določata, da se ne plača višji davek skozi sledeče dobe od dneva zboljšanja naprej:

- a) pet let pri nasadih nizkih trt, nizkodebelnatih jablan, hrušk in breskev, marelic in smokv;
- b) deset let pri nasadih visokih trt (latnikov), navadnih hrušk in jablan, črešenj, marelic, češpelj in kaki;
- c) petnajst let pri nasadu murv;
- č) dvajset let pri kostanjevih in orehovih nasadih;
- d) petindvajset let pri oljčnih nasadih.

Če je nasad mešan, recimo da obstoji iz nizkodebelnatih hrušk, kostanjev in črešenj, potem se izračuna srednja doba.

Zakaj mi detelja tako slabo raste?

Marsikateri kmetovalec se tako po pravici vprašuje, zakaj naša deteljišča dajejo v resnici pičle prideleke. To pa za to, ker nimajo detelje pripravne hrane, katero bi potom korenin vsrkale in potem bujno rastle. Zato je treba tudi deteljiščam gnojiti.

Hlevski gnoj, gnojnica in dušična umetna gnojila so popolnoma odvisno gnojilo za detelje, ker srkajo potrebni dušik itak že iz zraku potom posebnih bakterij, ki se nahajajo v gomoljskih na deteljnih koreninah. Detelje potrebujejo predvsem kalija, fosforove kisline in apna. Teh daj detelji in dala ti bo velik pridelek.

Fosforove kisline in apna lahko daš detelji v obliki Thomasove žlindre, katere potrosi v jeseni po osem kg na vsakih 100 m², kalija pa dodaj deteljam v obliki kalijeve soli, in sicer raztrosi po 2 kg kalijeve soli na vsakih 100 m².

Zelo dobro gnojilo za deteljišča je tudi domači pepel, ki vsebuje kalija, apna in fosforove kisline. Zato raztrosi, če le moreš, po deteljišču pepela, in sicer po 15 do 20 kg na vsakih 100 m².

Če ne boš gnojl deteljišču v jeseni, ne upaj, da ti bo dalo v prihodnjem letu obilo krme.

ÖHLER

Corso V. E. III št. 16

TRST-TRIESTE

Corso V. E. III št. 16

Velika božična razprodaja

Z

20%

popustom

v vseh oddelkih in na cenah zaznamovanih
na vsakem posameznem predmetu.

Corso V. E. III št. 16

TRST-TRIESTE

Corso V. E. III št. 16

ÖHLER

prodaja vedno boljše blago po vedno nižjih cenah.

Nove postave.

NAJEMNINSKA POGODBA.

Kaj je najemnina, najem, zakup je vsakemu gospodarju znano. Kdor nima lastne hiše, mora vzeti tujo hišo ali tuje stanovanje v najem; kmet, ki nima lastnega zemljišča, mora vzeti tuje zemljišče v najem ali v zakup. Pri najemninski pogodbi izroči torej gospodar (najemodajalec) najemniku določeno stvar v uporabo in v uživanje pod pogojem, da mu najemnik plača najemnino. Najemnina se navadno plača v denarju. Najemnik zemljišča se pa z gospodarjem lahko tudi dogovori, da mu bo plačal najemnino v blagu, n. pr. v sadovih zemljišča. V tem slučaju govorimo o kolonski pogodbi in takega najemnika imenujemo kolona.

Kako se sklene najemninska pogodba?

Najemninska pogodba se sklene lahko tudi ustno. Le najemninske pogodbe, ki se tičejo nepremičnin (zemljišča ali hiše) se morajo skleniti pisмено, če naj trajajo več ko 9 let. Najemninske pogodbe za nepremičnine se na splošno ne morejo skleniti za več ko 30 let. Tudi če bi jo stranke sklenile za več ko 30 let, smejo po zakonu trajati samo 30 let. Vsak nasproten dogovor med strankami nima nobenega učinka.

Če pa daš v najem hišo za stanovanje, traja najemninska pogodba lahko do smrti najemnikove in še dve leti po smrti.

Subijoti, makaroni, dolgi, kratki ti in oni, polži, zvitki, in trompete, vse so dobre „PEKATETE“, če zavite so v pakete.

Darovi.

Za »Sirotišče sv. Družine«: P. n. g. Ivan Stofa v Breginju 54 L; razna preplačila 20 L; N. N. 10 L. — Srčna hvala!

Listnica uredništva.

»Jožefac«: Le pošljite. Bomo videli, če bo za tisk godno. Vračamo voščila!

»Oglar v Planini«: Prav veseli smo dopisa. V celoti ga ne moremo objaviti, ker je odločno predolg, a po potrebi bomo prikrojili par dopisov. Le oglasite se pri nas. Pozdravljeni!

Nov hotel v Ljubljani.

Opozarjamo vse, ki hodijo v Ljubljano na novi **„hotel Miklič“** nasproti glavni postaji.

Ima 72 lepih, moderno opremljenih sob, s tekočo vodo, centralno kurjavo, dvigalom in kopalnico. Vse postelje so iz medi in žimnice iz najboljših živalske žime. Vse je čisto in odgovarja zdravstvenim predpisom. V hotelu je najboljša restavracija. V hotelu in v restavraciji so najnižje cene.

Zahvaljujem se zavarovalnici »AS-SICURAZIONI GENERALI« iz Trsta, da mi je odškodnino za požar dobro izplačala.

Priporočam to zavarovalnico, katere glavni zastopnik je g. Anton Žele iz št. Petra na Krasu, vsem.

IVAN MUHA, posestnik, št. Peter na Krasu.

V KNEŽAKU

sem otvoril
ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ
in sprejemam vsako nedeljo
od 9. — 4. pop.
v ambulatoriju dr. Kinkela.
Frisch.

KABINET ROENTGEN

primarija
dr. **AVGUSTA DE FIORIJA**
je odprt vsak dan v Gorici
Corso Vittorio Emanuele III št. 14
od 9. — 12. in od 2. — 4.
V juliju in avgustu je ob nedeljah zaprt.

ZA BOŽIČ

Velika izbira chraskov za božična drevesca.

Velika izbira igrač; popravila punčk za otroke; bogata izbira jasec, palm ter umetnih cvetlic za dom, cerkve in pokopališča.

Alojzij Ocvirk, prej Buchbinder, Trst
Via delle Torri 2 — (Piazza S. Giovanni)

Vsi morajo vedeti, da so čevlji

FORCESSIN

najboljši in najcenejši.

Samo v TRSTU

via Caprin 5 (Sv. Jakob)

Čevljarnica FORCESSIN Govorimo slovenski!

Lekarna Castellano

„All' Alabarda“

last. F. BOLAFFIO

Trst,

via Belli, vogel via dell' Istria št. 7

bo ta mesec odprta vsak dan do 22 ure zvečer.

Darila za birme,

poroke, in krste

najdete v

ZLATARNI F. BUDA,
TRST - Corso Garibaldi 35

Najvišje cene
plačujem za

KOŽE

kun, zlatc, dihurjev, vider, jazbec, veveric, divjih in domačih zajcev.

D. WINDSPACH - TRIESTE
Via Cesare Battisti 10/II, vrata 16. Telefon št. 83-81
Sprejemajo se pošiljatve po pošti.

Za obuvalo rabite

SAMO

ki ohra-
ni, omeči
in osvetli.
Iz-
delek

SIDOL COMPANY

TRST — Via S. Zaccaria šte. 4
Telefon N.ro 72-73.

Ako oddaš v najem ali v zakup neobdelano zemljišče in se z najemnikom dogovoriš, da ti ga obdela, skleneš lahko zakupno pogodbo za 100 let, a ne za več.

Več najemninških pogodb.

Najemodajalec lahko sklene več najemninških pogodb z različnimi strankami. Kdo postane dejanski najemnik? Oni, ki je dejansko vzel v posest hišo ali zemljišče, četudi je pozneje ko drugi napravil najemninško pogodbo. Če pa ni nihče započel še posesti v najem oddanega predmeta, ima pravico do najema najemnik, ki je prvi sklenil pogodbo. Ako pa je bila najemninška pogodba vknjižena v zemljiško knjigo, ima vedno do najema pravico najemnik, na katerega ime je bila najemninška pogodba najprej vknjižena.

Najemodajalčeve obveznosti.

Najemodajalec je dolžan:

1. izročiti najemniku stvar v takem stanju, da jo najemnik lahko rabi;
2. vzdrževati jo vedno v takem stanju, da služi določenemu namenu;
3. jamčiti najemniku mirno uživanje za vso dobo najema.

Najemodajalec je dolžan izvršiti vse večje poprave, dokler traja najem. Manjše poprave pa mora izvršiti najemnik; tako poprave pri ognjišču, poprave zida v stanovanjih, in sicer do enega metra od poda, popravo šip, če niso bile razbite po toči ali radi kakšnega drugega izrednega dogodka in višje sile (potresa), poprave na tečajih pri vratih in oknih, pri zapahih in ključavnicah itd. Obseg manjših popravil, ki jih je dolžan izvršiti najemnik, je odvisen od krajevnega običaja. Najemodajalec in najemnik se pa lahko tudi dogovorita, da bo gospodar skrbel tudi za manjše poprave.

Ako propade hiša, ki je bila dana v najem, popolnoma, se najemninška pogodba razveljavi; če pa propade samo deloma, najemnik lahko zahteva znižanje najemnine ali pa razveljavljanje pogodbe.

Če je treba hišo, ki je bila dana v najem, med najemom nujno popravljati, mora najemnik dopustiti, da se hiša popravi, četudi bi moral radi tega pretrpeti marsikako sitnost in četudi bi ne mogel zaradi poprave celotno uporabljati v najem dane stvari.

Če pa trajajo poprave več ko 20 dni, sme najemnik zahtevati primerno znižanje najemnine. Ako bi pa ne mogel najemnik zaradi poprave uporabljati prostorov, ki so namenjeni za njegovo in njegove družine stanovanje, lahko zahteva, da se pogodba razveljavi.

Ali je dovoljen podnajem?

Najemnik sme oddati stvar v podnajem, če mu ni najemodajalec tega s posebnim dogovorom zabranil. Gospodar sme podnajem v celoti ali pa samo deloma zabraniti.

Ali preneha najemnina s smrtjo najemodajalca ali najemnika?

Ne! Najemninška pogodba obvezuje tudi dediče najemodajalčeve in dediče najemnikove.

Igralce in najlepša darila za božič.

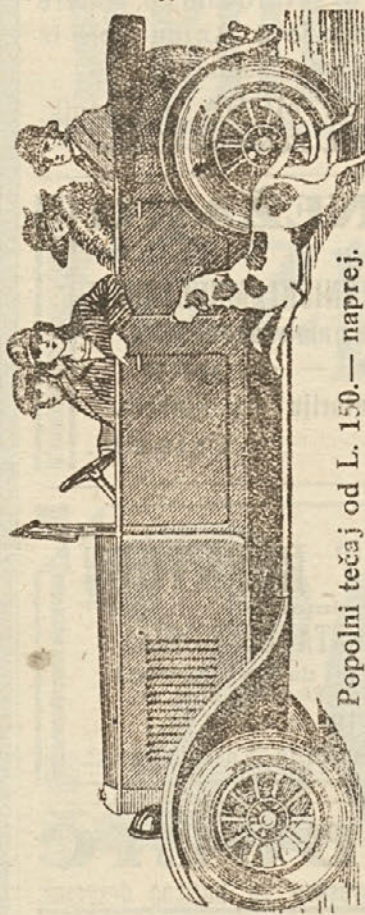
SKLADIŠČA CAPPELLANI
Trst, via Roma 5, telef. 77-28.

Opomba: Naročnikom tega lista damo 15% popust.

Avtomobilna mehanična šola, državni patent zajamčen.

Vedno odprti tečaji.

TRST, Via Imbriani 14.

Popolni tečaj od L. 150.— naprej.

Kdor pošlje 2 L v znamkah, prejme knjižico z vsemi navodili za dosego patenta in popravila pri motorju. — V tem mesecu se bodo vršili tečaji v Gorici, v Tolmini in v Idriji. — Za vpis pišite takoj! — Sprejme se deček začelnik. — Govorimo slovenski!

Telefon št. 73-67.

Velika razprodaja za božič in novo leto pri tvrdki

ALL' ECONOMIA FAMILIARE
Trst - Piazza Ponterosso N. 5

Cene so za
20% do 50% znižane.

Frštanj fantazija za obleke . . .	od L. 1.75 dalje
Lawntenis . . .	od L. 1.60 dalje
Frštanj za srajce . . .	od L. 2.70 dalje
Frštanj dvojno lice . . .	od L. 3.50 dalje
Frštanj rdeč in moder, križan . . .	od L. 3.50 dalje
Frštanj za srajce, križan . . .	od L. 3.70 dalje
Voln. blago za suknje 150 cm . . .	od L. 10.— dalje
Polvolneno blago za obleke . . .	od L. 6.50 dalje
Moške suknje (prilika) . . .	od L. 75.— dalje
Ženske suknje najfin. izdelave . . .	od L. 140.— dalje
Cajh za hlače . . .	od L. 3.50 dalje
Črtano blago za srajce . . .	od L. 2.50 dalje
Tople otroške majčice . . .	od L. 3.90 dalje
Tople moške maje . . .	od L. 6.50 dalje
Pullower . . .	od L. 12.50 dalje
Kotenina rjava . . .	od L. 2.25 dalje
Madapolam . . .	od L. 1.90 dalje
Jajčna kožica . . .	od L. 2.85 dalje
Platno za rjuhe 150 cm visoko . . .	od L. 4.50 dalje
Satin črn in barvan . . .	od L. 3.50 dalje
Brisače lanene meter . . .	od L. 2.90 dalje
Volnena ogrinjala . . .	od L. 16.50 dalje

Velika izbira nogavic za moške, ženske in otroke, odej, pokrival, blazin, žepnih rut, lanenega platna poljubne širivosti, čipk, veznin, itd. itd.

Proučite naše cene in videli boste, da ni nižjih v Trstu. — ZA NAKUP ČREZ 15 LIR DOBITE DARILLO.

Rezila za britje od 60 cent. naprej. Velika izbira brijalnih strojkov. Stroji za striženje lir 17.—. Prvo vrstni cepilni noži, škarje, srpi, pile za žage, najrazličnejše obrtniške orodje.

Posebnosti: vsakovrstno orodje za rezlanje in zaloga vseh vrst lesa po najnižjih cenah.

Posebnosti: „SOLINGEN“

LAMA TRIESTE
CORSO GARIBALDI 19

Za božič in novo leto

prodajam vse blago po zelo nizkih cenah.

Romeo Cipriani - Trieste - Piazza Goldoni 12

Skladišča moških oblek.

„ALLE GRANDI FABBRICHE“

TRST — CORSO GARIBALDI 10 — TELEF. ŠT. 79-35 — TRIESTE

Paletoji in raglani,
površniki in trench-coati,
promenadne obleke,
sportne obleke,
jopiči in hlače

vseh vrst za moške in mladeniče.

Stalna bogata izbira po zelo nizkih cenah.

KROJAČNICA

je popolnoma moderno urejena za sprejemanje naročil po meri in jamči za točno izdelavo.

NB. Blago, ki ne ugaja, se zamenja ali pa vrnemo denar.

Ali preneha najemnina, če se proda v najem dana stvar?

Najmninska pogodba preneha, če je bilo dogovorjeno med najemodajalcem in najemnikom, da ista preneha za slučaj prodaje stvari. Istotako preneha, če je bila sklenjena samo ustno. Najmninska pogodba preneha tudi v slučaju prodaje, četudi je bila pisмено sklenjena, ako ni bil dan sklepa pogodbe natančno določen.

Najmninska pogodba pa ne preneha v slučaju prodaje, če je bila pogodba sklenjena pred prodajo z notarskim spisom ali pa z zasebno pismono listino z določenim dnem.

(Nadaljevanje.)

KOMISIJE ZA PORAVNAVO SPOROV MED GOSPODARJI IN NAJEMNIKI.

S 30. junijem 1930. odpade vsaka zakonita zaščita najemnikov. Po 30. juniju 1930. bo gospodar prost pri določevanju najemnine in pri odpovedi stanovanja. Ker se je bati, da bi mogli nekateri gospodarji to prostost zlorabiti, so se ponekod ustanovile komisije, da bi preprečile vsako zlorabo najmninske svobode in poravnale morebitne spore med gospodarji in najemniki.

Priobčujemo važno okrožnico notranjega ministrstva, ki se tiče tega vprašanja:

»Ker se v raznih pokrajinah ustanovljajo komisije za poravnavo sporov zaradi najemnine, naročamo, da se uvažujejo naslednja navodila:

1. izreki komisije ne smejo imeti uradnega značaja, bodisi občinske, pokrajinske ali sodnijske uprave; zato ne smejo biti člani teh komisij ne občinski načelniki ali njihovi namestniki, ne prefekturni ne sodnijski uradniki;

2. imenovane komisije morajo omejiti svoje delovanje le na prigovarjanje in prepričevanje strank, da spor mirno poravnajo, ne smejo pa pri tem izvajati nad strankami nobenega pritiska, tudi ne političnega.

Cenitvena komisija.

(Commissione censuaria comunale)

V kratkem bo imenovana za vsako občino cenitvena komisija. V večjih mestnih občinah bo štela cenitvena komisija pet članov, v drugih občinah pa tri. Poleg rednih članov bosta imenovana tudi dva namestnika.

Občinska cenitvena komisija bo reševala prošnje posestnikov zemljišč za spremembo katastralnega zapisnika, ako je namreč dejanska obdelava zemljišč različna od kulture, ki je označena v katastru.

V katastru je n. pr. tvoje zemljišče označeno kot gozd, v resnici pa je pašnik. Od gozda je treba plačati večji davek kot od pašnika. V tem slučaju moraš vložiti prošnjo, da se tudi v katastru zapiše tvoje zemljišče za pašnik.

Prošnje za spremembo katastra, v kolikor se tičejo kulture, je treba vložiti vsako leto tekom treh mesecev po razglasenju seznama davkoplačevalcev za zemljiški davek, to je do 15. aprila.

Zobni zdravnik dr. Robert Hlavaty

sprejema

od 9. do 13. in od 16. do 19. ure

v TRSTU

via S. Lazzaro št. 23-II.

Ob sredah in sobotah ordinira

v POSTOJMI

Zelo važno za skrbne gospodinje in krčmarice!

Zelo znižane cene. Po naravnost smešnih cenah razprodajamo razno vrstno kuhinjsko posodo in druge hišne potrebščine.

Trst, via Carducci 3

(nasproti bivši vojašnici.)

Sin H. G. Aidinyana

L. 1881. ustanovljena hiša.

Zaloga perzijskih in turških preprog.

Via Cassa di Risparmio št. 8 - telefon 43-30,

T R S T.

Darilo za božič in novo leto.

Posrečilo se mi je kupiti od uradne trgovske komisije sovjetskih republik (U. R. S. S.) veliko

skupino perzijskih preprog

najboljše kakovosti in po zelo nizkih cenah.

Vljudno vabim svoje odjemalce in ugl. občinstvo, naj si ogledajo v moji trgovini v ulici Cassa di Risparmio 8 to skupino obstoječo iz 300 kosov po različnih cenah, razne kakovosti in velikosti. — Za blago ponujeno v razprodajo sprejemam polno odgovornost in jamstvo.

Sin H. G. Aidinyana.

PHENIX,

francoska zavarovalna družba

za življenje in požar.

Glavno zastopstvo

T R S T

via N. Macchiavelli št. 10.

Zastopstvo za Tržaško in Goriško,

Posega Anton, Razdrto.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje št. 336: Pri nas so se nekateri prehladili in začelo jih je v grlu boleti; obraz jim je zatekel, a za nekaj dni jim je odleglo. Kakšno sredstvo bi bilo najboljšo proti tej bolezni?

Odgovor: Najbrže so pri Vas oboleli za čisto navadno angino. Čuvajte se prepihov, gorak čaj je najboljšo sredstvo proti takim obojenjem.

Vprašanje št. 337: Pozimi, ko je človeku zelo mraz v ušesa, roke ali noge, pride v toplem prostoru, pa ga začne mrziti ud silno boleti, da komaj prenaša bol. Kaj povzroča to bolezen, živci ali kri in s čim se preženejo bolečine?

Odgovor: To so navadni ozebki. Kako nastajajo ozebki, se še ne ve gotovo. Učenjaki so mnenja, da so temu krivi periferni (podkožni) živci. Bolečine, ki nastanejo, če stopite s premrzlimi udi iz hudega mraza na toplem prostoru, se dajo pregnati le na ta način, da ne greste iz mrzlega prostora naravnost v toplo sobo, temveč da se ustavite vsaj nekoliko časa v veži, kjer se telo polagoma privadi toploti.

Vprašanje št. 338: Ali je pri kili priporočljiva operacija ali pa naj nosim pas? Koliko časa bi se moral v slučaju operacije zdraviti? Ali me ozdravijo popolnoma, da bom sposoben za vsako delo? Je li ta operacija nevarna? Koliko bi približno stala z vsemi stroški vred v bolnici? Ali je treba že vnaprej kaj plačati in ali se lahko plačuje v obrokih? Ali je treba v bolnico prinesiti kake dokumente?

Odgovor: Edino sredstvo za kilo je operacija, ki jo radikalno ozdravi. Zdravljenje z operacijo vred traja 14 dni, če ni komplikacij. V nekaj mesecih je bolnik popolnoma sposoben za vsako delo. Operacija ni nevarna. Stroški v občinski bolnici (recimo v Gorici) bi znašali 16 lir dnevno, povrh za operacijo še 300 do 400 lir. En del je treba plačati vnaprej, ostalo, ko zapustiš bolnico. Če plačaš sam, ne potrebuješ dokumentov.

Vprašanje št. 339: Ali je dovoljeno postaviti na pokopališče spomenik s hrvatskim besedilom?

Odgovor: Dal čitajte vprašanje št. 315!

Vprašanje št. 340: Imam naloženih par tisoč kton na neki ogrski banki. Prve vloge so iz l. 1917., zadnje od 20. jan. 1920. Ali je ta denar kaj vreden?

Odgovor: Trenutno ima naloženi kronski znesek najbrže zelo majhno vrednost, mogoče pa da se bo izvršila kdaj zamenjava denarja, ki je bil naložen pred 3. nov. 1918.

Vprašanje št. 341: Imam že priletno kravo, do letos je bila še dobra. Sedaj pa je 5 in pol mesecev breja. Pred tremi tedni je imela še tri litre mleka, sedaj samo še pol litra, ki se takoj zgosti (zjé), če se zavre. Kaj je temu vzrok in kako naj si pomagam?

Odgovor: Ker se mleko zjé, bo vzrok najbrž v bolnem vimenu, kjer so se morda razvili neke vrste bakterije, tako imenovani streptokoki. Ti so menda tudi krivi, da je količina mleka naglo padla. Svetujemo, da se obrnete na živinozdravnika.

Vprašanje št. 342: Imam kravo, ki je stara dve leti in pol. Je precej velika in debela. Teleté je imela meseca julija, a do sedaj se še ni pojala. S čim naj pomagam?

Odgovor: Pomaga španska muha, recept Vam pa lahko da le živinozdravnik.

Vprašanje št. 343: V hiši imam dvojce vrst ščurkov. Eni so črni, eni rumeni. Jedo vsake vrste hrane, najraje pa kruh. Kako jih odpravim?

ZDRAVNICA
dr. VILMA DOMINCO,
bivša asistentinja kr. klinike za porodništvo
in ženske bolezni v Florenci
sprejema
od 10. - 12. in 15. - 16. ure
GORICA, Corso Vitt. Em. III. šte. 59.

30 lir na dan
prav z lahkoto zasluži 14 letna
deklica s pletilnim strojem
„DUBIED“

S tem strojem lahko pleteš obleke, maje, hlače,
nogavice i. t. d. Glavno zastopstvo

ELIJA ČUK, Gorica, piazza Cavour šte. 9.

Tu dobiš tudi najboljše vrste šivalnih strojev,
dvokoles in vse tozadavne potrebščine.

Lastna mehanična delavnica, via Duomo št. 11.
Brezplačen pouk v pletenju in vezenju.

TOLMIN
Zdravnik - kirurg - zobni zdravnik
dr. P. Ugo Netzbandt
izvežban na klinikah na Dunaju in v Monakovem
(na Bavarskem)
sprejema
v Tolminu vsako soboto in nedeljo
(pri drju Bussiju),
v Gorici druge dneve v tednu (via Dante 10).

Dr. TEOFIL SIMČIČ
je otvoril
v IDRIJI
nasproti ljudski šoli nad
Kavčičevo gostilno lastno
pravno pisarno.

Dr. Joško Jakončič
je otvoril lastno
pravno
pisarno
v KANALU
v prvem nadstropju nad lekarno.

DOMAČA TRGOVINA
JOS. KRAIGHER
v POSTOJNI

postreže samo
z dobrim svežim blagom.
Kupujte doma!

Odlikovani zobozdravniški ambulatorij
R. BREZIGAR
SPREJEMA
V GORICI
na Travniku št. 17/1 (Piazza Vittoria)
polegkinematografa.

Avtoriziran civilno
inženirski urad
dr. ing. Gabersčik Oskar,
TOLMIN

Izvršuje vsa civilno inženirska dela in vsakovrstne projekte; napravi načrte in vse potrebno za priznanje vodnih pravic; izmeri in parcelira zemljišča; izdelava zemljiške skice za kupno-prodajne pogodbe; itd. razne cennitve za priverigirana posojila; itd.

MODNI SALON

Velika izbira damskih klobukov zadnjih novosti, po zmernih cenah.

Preoblikovanje in popravljanje po naročilu.

Gorica, via Mazzini 6 (prej via Municipio)
Petra Mozetičeva.

ZDRAVNIK
dr. Gresic Adalberto
sin, po domače mladi,
sprejema vedno v svojem
ambulatoriju
v GORICI,
na Travniku (Piazza Vittoria) št. 14/1.
nad lekarno Cristofoletti.

Gostilna „ALBERGO VITTORIA“
Trst, Via XXX. ottobre, vogal Via Valdirivo
Telefon N.ro 39-86.
Sobe za tujce po zmernih cenah. Domača kuhinja, izbira rib; istrska in kraška vina.
Izvrstna postrežba!

Gospodinje!

Preden kupite kakršnokoli blago, obiščite mojo trgovino, kjer dobite: frštanj tiskan po L 1.95; flanelo barvano 70 cm visoko po L 2.50; volnen mušlin 90 cm visok po L 9.90; madapolam 75 cm po L 1.95; platno za rjuhe 150 cm po L 4.50; trliš 120 cm po L 5.50; borgo Cormons po L 2.90. Ugodna prilika: sivi zefir 80 cm po L 2.90; laneno platno 80 cm po L 5.90; saten 120 cm po L 3.90.

Odeje, preproge, volnena ogrinjala, srajce, spodnje hlače, nogavice itd. itd. po zelo prijemernih cenah.

MARIJA ACCERBONI,
TRST — via Genova 21 — TRST

Odgovor: Kruh je treba zastrupiti, strup pa dobite v drogeriji.

Vprašanje št. 344: Kateri tlak je za stajo ži-vine najboljši?

Odgovor: Kameniti in betonski tlak sta ne-zdrava, ker sta mrzla in se živina lahko pre-hladi. Lesen tlak ni primeren, ker je lahko zbi-rališče bolezenskih kali in ga je težko razku-žiti. Zato Vam svetujemo tlak iz opeke. Zelo dober tlak da tudi zmes žaganja, asfalta in cementa.

Vprašanje št. 345: Moja žena (sem kmet) se je spomladi pri delu vrezala v roko. Občinski zdravnik jo je spoznal za dela nezmožno za dobo 40 dni in ji rekel, da bo klicana na neki urad. Pretekli pa so 4 meseci, a od nikjer ni glasu. Ali ima pravico do odškodnine in kam naj se obrne?

Odgovor: Po zakonu o »zavarovanju proti kmečkim nezgodam« ima poškodovanec pravi-co do zavarovalnine le, če je bil stalno poško-dovan za 15% delovne sposobnosti. Če je to- rej Vaša žena ozdravela, nima pravice do za-varovalnine.

Vprašanje št. 346: Sem od letnika 1910. Moj oče je 55 let star in že 4 leta bolan. V hiši smo samo starši in jaz; brat, star 28 let, ki je bil vojak, se je oženil drugam. Doma smo revni in moram jaz skrbeti za starše. Ali bi bil lahko popolnoma ali deloma oproščen vojaščine?

Odgovor: Pri vsej revščini nimate pravice do skrajšane vojaške službe in boste služili 18 mesecev.

Vprašanje št. 347: Ali imam pravico do skrajšane vojaške službe kot sin v vojski padlega očeta. Imam dva polbrata, eno sestro in eno polsestro. Služim že 7 mesecev. Kam naj se obrnem?

Odgovor: Sin v vojni padlega očeta ima pra-vico do najkrajše vojaške službe, če ni bil no-beden polbratov že deležen te ugodnosti. Spi-šite prošnjo na poveljstvo polka (regimenta).

Vprašanje št. 348: Sem očim edinega sina, ki ima tri neporočene sestre, najmlajša je sta-ra 6 let. Sin je letnika 1906. in je bil v četrti potrjen. Služi že 6 mesecev. Koliko časa bo še služil?

Odgovor: Ako ste napravili prošnjo za skrajšanje vojaške službe in je sin z dobrim uspehom dovršil predvojaške vaje, bo služil najbrže le 9 mesecev. Drugače 12 mesecev.

Vprašanje št. 349: Poročil sem se avgusta l. 1928. in plačal samski davek za isto leto. Le-tos moram plačati zopet samski davek in še družinskega od lanskega in letošnjega leta. Ja-vil sem že dvakrat davkarji in ji poslal po-ročni list. Ali moram še naprej plačevati?

Odgovor: Po 7. členu kr. odloka od 13. fe-bruarja 1927. št. 124 odpade dolžnost plačevati samski davek v letu, ki sledi poroki. Za leto 1928. ste bili dolžni plačati samski davek, za l. 1929. ne več. Če bo izterjevalnica še naprej zahtevala samski davek, ga morate plačati, da se izognete rubežnim stroškom. Potem pa na-pravite prošnjo na davkarijo, da Vam vrne znesek. Družinski davek pa je občinski davek in ni v nobeni zvezi s samskim.

Vprašanje št. 350: Moj mož mnogo pije. Ker mu pa to škoduje v gmotnem in zdravstvenem oziru, bi rada poznala sredstvo, ki bi bilo do-volj učinkovito, da bi ga od tega odvrgla.

Odgovor: Mož pijanec opusti pitje le če ima krepko voljo. Drugače pomaga le bolni-šnica, kjer mu dajejo točno predpisano koli-čino vina, ki jo dnevno manjšajo, dokler se ne »skrči« na nič. Nato drže »bolnika« še par tednov v bolnišnici, nakar ga pustijo domov. Zgodilo pa se je, da je bil tak »ozdravljenec« v svo- bodi že prvi dan pijan kot klada.

Tvrdka Teod. Hribar - Gorica

CORSO G. VERDI št. 32

priporoča svojim starim odjemalcem domače in inozemsko blago vseh vrst, posebno veliko izbero črnega sukna za čast. duhovščino in platno znanih tovarn Regenhart & Kaymann za cerkvene prte.

Perilo za neveste od najnavadnejših do najfinejših vrst in vse potrebno za njihovo popolno opremo.

BLAGO SOLIDNO.

CENE ZMERNE.

MUNDLOS : PFAFF : MUNDLOS : PFAFF : MUNDLOS : PFAFF :

Josip Kerševani - GORICA

Piazza Cavour št. 9.

Zaloga šivalnih strojev svetovnoznanih tovarn „MUNDLOS“ in „PFAFF“, dvokoles originalnih BIANCHI, gramofonov, samokresov, pušk in vseh nadomestljivih delov imenovanih predmetov.

Bencin „LAMP“

Mehanična delavnica.

GORICA — Piazza Cavour št. 5

Bencin „LAMP“

Najboljši pletilni stroji nemške tovarne „Sandler & Graff“. Brezplačen pouk v umet-nem vezenju in pletenju.

Telefon št. 415. Brzjavke: KERSEVANI, GORIZIA. CICLI

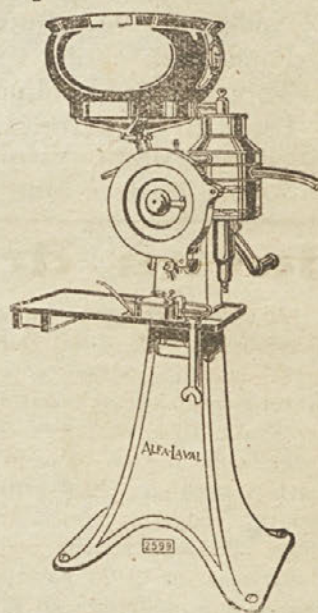

Kupil je neki posnemalnik...

Če je hotel imeti mir, je moral storiti tako... Potem se je zatekel k pripomočku ter je kupil

„ALFA-LAVAL“

separator

Družba ALFA LAVAL - Milan, via Farneti 5.

Nadzornik za JulijskoKrajinu:

Corrado Ban - Gorica, via Caprin št. 25.

(nasproti sev. postaji.)

Najboljše blago!

Najnižje cene!

PASCOLI & ULRICO

Gorica — Corso Verdi 24 - Telef. 60

Za ženske:

Najbogatejša izbira plaščev (Palelots) po zelo ugodnih cenah napravljenih in po meri. Zadnje novosti: pliš, veleur, volna, svila, žameti in bomba-ževina.

Platna in perila. Oprema za neveste. Kožuhovina.

STALNE CENE!!

NAJVEČJA ZALOGA blaga iz domačih, čeških in angleških tovarn.

Popolne opreme za zavode, gostilne itd. Volnene lahke in težke odeje. Obpostelj-ne preproge. Blago za tapeciranje. Ta-peti, kokosovi volne-ni in bombaževinasti. - Trliš in volna za matrace.

Za moške:

Prvovrstna krojač-nica, popoln kroj, skrbno delo.

Obleke, palelots, po-vršnik, površne jope izdelane v lastni kro-jačnici.

Dežni plašči Trench - Coats, pr-vovrstne usnjene jope.

5% blagajniški popust.

Valuta — tuji denar.

Dne 18. decembra si dal ali dobil za	
1 dolar	19.07 lir
1 angl. funt	93.23 lir
100 dinarjev	33.92 lir
100 šilingov (avstr.)	268.90 lir
100 čeških kron	56.72 lir
100 nemških mark	457.55 lir
100 švic. rfankov	371.50 lir
100 franc. frankov	75.22 lir
100 belg. frankov	267.50 lir

Beneške obveznice 72.60; obveznice »Consolidato« 81.65.

Loterijske številke

dne 14. decembra 1929.

Bari	80	25	50	75	39
Florenca	7	69	88	14	52
Milan	53	90	72	12	3
Neapelj	36	17	61	32	27
Palermo	6	15	23	17	53
Rim	20	84	28	12	44
Torin	41	44	59	30	89
Benetke	14	67	12	5	83

Semnji v prihodnjem tednu.

Nedelja 22. dec.: Buje.

Ponedeljek 23. dec.: Sežana, Roč.

Torek 24. dec.: Boljunec.

Petek 27. dec.: Gorica, Divača, Svetvinčenat, Altura, Višnjan.

Sobota 28. dec.: Motovun, Idrija.

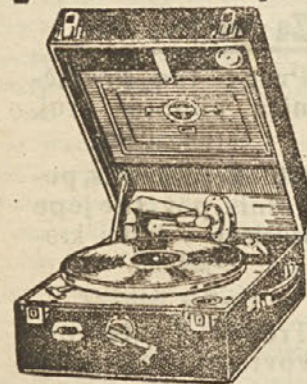
Javna dražba.

Na prostovoljni javni dražbi se bo dne 23. decembra t. l. ob 10. uri zjutraj prodala v notarski pisarni v Sežani iz zapuščine župnika Koželja hiša s pritliklinami št. 64. iz Koprive na Krasu. Hiša, obstoječa iz dveh stanovanj, leži ob glavni cesti in je pripravna za vsako obrt in letovišče. Med pritlikline spada hlev, svinjak, vodnjak, dvorišče in vrtili, vse obzidano, vhod ima železna vrata. Vzklicno prodajna cena Lir 15.028, kavcija 30%. Ostala pojasnila daje podpisani ali notarska pisarna v Sežani.

Zastopnik upravičencev

dr. Josip Ferfolja, odvetnik v Trstu,
via Fabio Filzi 17.

Gramofonske plašče in druge gramofonske potrebščine.

Emilio Wokulat & C.
Gorizia
Corso Vitt. Em. VIII 7.
Telefon št. 347.

Fotografske
potrebščine —
muzikalije.

Plošče z narodnimi
napevi.

Odgovorni urednik: dr. Engelbert Besednjak.
Tiskala Katoliška tiskarna v Gorici,
Riva Piazzutta št. 18.

Mali oglasi.

Vsaka beseda stane 50 stot., debelo tiskana 1 lro, najmanj 5 lro. — Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo. Če je navedeno posebno geslo, pošljite ponudbe ali odgovore v zaprti ovitku, na katerem je navedeno geslo.

Krone, srebro in zlato, kakor tudi staro zlato kupujem vedno po najvišjih cenah. Vsa popravila kar najhitreje. — Birmska, poročna in krstna darila. — Moderna zlatarna, Corso Verdi št. 13 (Gorica, nasproti novemu Zelenjadnemu trgu).

Pohištvo nudi širom naše dežele znana industrija pohištva Stefan Gomišek, Solkan 280. Tu je velika izbira oprave iz trdega lesa po najnižjih cenah. Ne zamudite prilike!

Tropinovec pristni dobite vedno v vsaki množini pri »Zadružni žganjekuh« v Dornbergu.

Upravo hiš v mestu in okolici sprejme po ugodnih pogojih uprava hiš J. Čehovin, Trst, Ventisettebre 65, Tel. 83—34.

Poročne sobe, zelo močne, masivne po 1400.— lir. iz češnjavega lesa 1500.— lir, iz mahagonija 1600.— lir. Pohištvo je iz posušenega lesa, najboljšo izdelano in po tovarniških cenah. Türk — Trst, via Battisti 12, vogel via Palestrina.

Oglase za vse italijanske, jugoslovanske, avstrijske in druge inozemske liste sprejema oglasni zavod G. Čehovin, Trst, Ventisettebre 65, Tel. 83—34. Nabira tudi oglase za »Novi liste« in »Istarski list«.

Najlepše, najboljše, najcenejše obuvalo se dobi pri Rebecu v Trstu, via Carducci 36.

Neveste pozor! 300 lir žimnice in vzmeti za 2 postelji. Železnica brezplačno. Jelerčič, Trnovo 2, Postojna 136.

Kmetovalci goriške pokrajine! Mesnična posojila daje banka. Obrnite se na tvrdo ko G. Weiss. Gorica, via Barzellini 20.

Popolna skladišča motornih koles. — Zastopstvo znamk: Ariel, Bianchi, Guzzi, Gilera, Harley-Davidson, Triumph. Tam dobite modele za l. 1930, avtomobilov Bianchi in izvirne nadomestne dele. Tvrška Cremascoli — Trst, via S. Lazzaro 17.

Krasne nove orgle z 11 registri in harmonij s 37 registri, dvema manualoma in pedalom je na prodaj. — Cena nizka, tudi na obroke. Pojasnila daje tovarna orgel, Ivan Kacin — Gorica, Piazza Tommaseo 29.

Škropilnice najnovejšega sistema izdelujem ali predelujem. Kupujem tudi vsakovrstno staro kotlovinu. Alojzij Leban, Gorica, via Morelli 15.

Vino ostane nepokvarjeno skozi celo leto, če denete v vino en teden pred prvim pretakanjem »bisulfit«. Navodilo in »bisulfit« dobite pri meni. — Just Ušaj, Gorica, P. Vittoria 4.

Zasebni uradnik, več vseh pisarniških del, išče tudi začasne zaposlitve. — Priporočam posebno za ureditev računov pri posojilnicah in sestavo bilanc. Zahteva skromen honorar. — Dominik Kacin, Recca S. Giovanni, p. Cerkno.

V Ajdovščini, zraven cerkve, prodajam vsakovrstno stavbeno opako, šamot opako za štedilnike, majolične plošče in raznovrstne cementne izdelke po najugodnejših cenah. — Znidaršič.

KMETOVALCI POZOR! Slamoreznice, pluge, reporeznice, brane in druge kmetijske stroje, razprodaja Franc Saunig Gorica, via Carducci 25.

Rihenberška gospodarska zadruga naznanja, da je otvorila v Ajdovščini zalogo lastnega vinskega pridelka.

Iščem stanovanje, obstoječe iz kuhinje in sobe, z vodo in razsvetljavo, za eno osebo. — Ponudbe na Marijo Škarabot, via Giusti 7. — Gorica.

Naznanjam, da sem odprl v Tolminu, hiša g. Brenčiča, zalogo pohištva iz trdega in mehkega lesa. Sprejemam tudi naročila. Enako pohištvo, močno, imam na prodaj v Solkanu. Franc Kancler.

Posojila na vknjižbo po 6% s 15 do 25-letno amortizacijo, agrarna posojila po 5 1/4% v 14 dneh ter vsakovrstna druga posojila. — Rešitev vojne odškodnine vstevši rekvizijske zadeve in rešitve primanjkljajev (skopertur) naraslih pri federativnem zavodu (Istituto Federale di Credito Venezia) preskrbi najhitreje gosp. Anton Trampuš, sod. ofic. v pok. v Gorici, via Garibaldi 20/I.

Hiša z vojno odškodnino v Gorici, via Parcar 8 je na prodaj. — Pojasnila: Raštel 39, trg. jestvin.

Brivnica, dobro vpeljana, v lepem kraju, v poletnem času jo zelo obiskujejo letoviščarji, je na prodaj. Naslov pove uprava.

Nov, težak voz 30 q je na prodaj po ugodni ceni. — Naslov pri upravi.

Prilika! Graščina, 240 orlov gozda, travnikov, njiv, žaga, stari grad; sobe so opremljene z vsem inventarjem, v bližini Maribora je na prodaj. Tam so na prodaj druga majhna in velika posestva, hiše in vile. — Pojasnila daje: Simčič — Maribor, Aleksandrova cesta 6. — Jugoslavija.

Mlekar z dobrimi spričevali in večletno prakso, zmožen strojevodstva in knjigovodstva, išče mesta. Naslov pove uprava.

Prodajam več kvintalov korenja in pese. — Anton Verbič, Postojna 294.

Šola za krojenje, šivanje in vezenje. Modni salon Fiori. Otvori se 5. januarja. Trst, Lava-to 5. Donda.

V tržaškem predmestju je na prodaj hiša z osmimi prostori in prodajalna jestvin. Voda in luč sta v hiši. Zraven hiše je klet in vrt. Posredovalci izključeni. Naslov pri podupravi lista v Trstu.

TOLMIN

kirurg zobni zdravnik

R. BERKA

sprejema kot doslej

vsako nedeljo v hiši drja Serjuna.

Ostale dneve v tednu

v Gorici, Corso Verdi 36.

NOVI list

1929 C 134/1929

070 (450.36=163.6)

